

Korupce ve veřejném sektoru České republiky

Bakalářská práce

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby

Autor práce:

Nikola Koubková

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Zadání bakalářské práce

Korupce ve veřejném sektoru České republiky

Jméno a příjmení: **Nikola Koubková**
Osobní číslo: E18000056
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika a management služeb – Finanční a pojišťovací služby
Zadávací katedra: Katedra financí a účetnictví
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická východiska; vymezení pojmů, základní právní úprava.
2. Zhodnocení současné situace v oblasti korupce v ČR.
3. Protikorupční opatření v ČR.
4. Případová studie - analýza korupce u Policie ČR.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. 2013. *KORUPCE Ekonomie vs. mýty*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 978-80-87806-03-6.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. 2020. *O prostoru korupčních příležitostí: Kdy, kde a jak se vytváří v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-301-9.
- HAVRDA, Marek a Ondřej VONDRÁČEK. 2013. *Korupce jako parazit: Návod, jak ji porazit*. Praha: Sport-Press. ISBN 978-80-870500-0-2.
- PROQUEST. 2019. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit.2019-09-26]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>.

Konzultant: Ing. Martina Černíková, Ph.D.

Vedoucí práce:

Ing. Šárka Hyblerová, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání práce:

1. listopadu 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2022

Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

6. května 2021

Nikola Koubková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá korupcí ve veřejném sektoru České republiky. Vymezuje základní charakteristiky korupce jakožto i její příčiny a důsledky, stádia a formy, jakých může korupční jednání nabývat, a legislativu upravující korupci. Představuje metody měření korupce pomocí indikátorů měření úrovně korupce, z nichž tři představuje blíže. Na základně hodnot těchto indikátorů pro Českou republiku hodnotí současný stav korupce v zemi. Pomocí indikátoru Corruption Perception Index porovnává úroveň korupce v ČR s úrovní v zemích EU. Analyzuje závislost mezi bohatstvím zemí EU vyjádřeným v HDP na obyvatele a indikátorem Corruption Perception Index. Hodnotí stav korupce u Policie ČR jakožto orgánu veřejné správy a analyzuje korupční případy příslušníků Policie ČR v období od roku 2018 do roku 2020. Nakonec přibližuje protikorupční opatření v ČR v podobě současných protikorupčních programů a manuálů.

Klíčová slova

Korupce, veřejný sektor, metody měření korupce, index vnímání korupce, analýza závislosti, korelační koeficient, policie České republiky, protikorupční opatření

Annotation

Corruption in the public sector of the Czech Republic

The bachelor's thesis deals with corruption in the public sector of the Czech Republic. At first, the thesis defines the essential characteristics of corruption as well as causes and consequences, the stages and forms in which corruption may occur, and the legislation governing corruption. It also presents methods of measuring corruption using indicators to assess corruption; three of them are put forward in a more detailed way. Based on the values of these indicators for the Czech Republic, the following part determines the current state of corruption in the country. Using the Corruption Perception Index, the work compares corruption in the Czech Republic with that in EU countries and analyses the dependence between the wealth of EU countries expressed in GDP per capita and the Corruption Perception Index. In addition, it reviews the state of corruption in the Police of the Czech Republic as a public authority and analyses corruption cases of members of the Police of the Czech Republic from 2018 to 2020. Finally, anti-corruption measures in the Czech Republic within current anti-corruption programs are demonstrated.

Key words

Corruption, public sector, methods of measuring corruption, corruption perception index, dependency analysis, correlation coefficient, Police of the Czech Republic, anti-corruption measures

Poděkování

Srdečně děkuji své vedoucí práce Ing. Šárce Hyblerové, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady a připomínky, a že mi vždy pomohla nalézt ten správný směr. Poděkování patří i Ing. Janu Öhmovi, Ph.D. za ochotu a pomoc při zpracovávání statistické části práce. Dále bych ráda poděkovala Veronice Nekolové ze sekretariátu kanceláře ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů za sdílené informace a příjemnou spolupráci. V poslední řadě patří velké díky hlavně mým rodičům, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Obsah

Seznam obrázků.....	13
Seznam tabulek.....	14
Seznam použitých zkratk.....	15
Úvod	16
1 Charakteristika korupce.....	18
1.1 Vymezení pojmu korupce	18
1.2 Vymezení pojmu veřejný sektor	19
1.3 Příčiny vzniku korupce	20
1.4 Důsledky korupce	23
1.5 Stádia korupce.....	24
1.6 Klasifikace korupce	25
1.6.1 Korupce podle rozsahu	25
1.6.2 Korupce podle legálnosti.....	28
1.6.3 Korupce podle oblasti výskytu	29
1.6.4 Další možná hlediska členění korupce	30
1.7 Formy korupce	30
1.8 Legislativa upravující korupci	31
2 Měření korupce a zhodnocení současné situace v ČR.....	34
2.1 Způsoby měření korupce	34
2.1.1 Index Governance Matters.....	35
2.1.2 Global Corruption Barometer.....	36
2.1.3 Corruption Perception Index	38
3 Analýza závislosti HDP na obyvatele a CPI	43
3.1 Postup při určování míry těsnosti lineární závislosti	43

3.2	Míra závislosti HDP na obyvatele a CPI v zemích EU	44
4	Korupce u Policie České republiky	50
4.1	Generální inspekce bezpečnostních sborů	50
4.2	Vývoj korupce u P ČR a porovnání s dalšími ozbrojenými bezpečnostními sbory ..	51
4.3	Rozbor korupčních případů u P ČR v letech 2018 – 2020	52
5	Protikorupční opatření v ČR	56
5.1	Resortní interní protikorupční program Ministerstva vnitra (RIPPMV)	56
5.2	Dotační program Prevence korupčního jednání (DPPKJ)	57
5.3	Protikorupční manuály pro občany	58
	Závěr	60
	Seznam použité literatury	62

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vývoj jednotlivých ukazatelů GM indexu pro ČR v období od roku 2010 do 2019	36
Obrázek 2 Procentuální podíl zkorumpovanosti jednotlivých sektorů dle názoru respondentů v ČR	37
Obrázek 3 Vývoj hodnot CPI v ČR v období od roku 2004 do 2020	38
Obrázek 4 Hodnoty CPI roku 2020 ve světě	42
Obrázek 5 Počet korupčních případů u příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů ČR v letech 2012 - 2020, které GIBS zdokumentovala a bylo zahájeno trestní stíhání	52

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled zásadních rozdílů mezi korupcí byrokratickou a politickou	27
Tabulka 2 Hodnoty CPI v zemích EU v letech 2004 - 2011	39
Tabulka 3 Hodnoty CPI v zemích EU v letech 2012 - 2020.....	40
Tabulka 4 HDP/obyv. v USD ve stálých cenách v zemích EU v letech 2004 - 2011.....	45
Tabulka 5 HDP/obyv. v USD ve stálých cenách v zemích EU v letech 2012 - 2019.....	45
Tabulka 6 Korelační koeficient, testové kritérium a hladina významnosti proměnných reálného HDP/obyv. a CPI v zemích EU v letech 2004 - 2019	48
Tabulka 7 Počet korupčních případů u příslušníků a zaměstnanců P ČR v letech 2012 - 2020, které GIBS zdokumentovala a bylo zahájeno trestní stíhání.....	51
Tabulka 8 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2018.....	53
Tabulka 9 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2019.....	54
Tabulka 10 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2020.....	54
Tabulka 11 Výsledky dotačního řízení k Programu prevence korupčního jednání pro rok 2019	58

Seznam použitých zkratek

CPI	Corruption Perception Index
GCB	Global Corruption Barometer
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
TI	Transparency International
GM	Governance Matters
HDP/obyv.	HDP na obyvatele
MV	Ministerstvo vnitra
P ČR	Policie České republiky
RIPPMV	Resortní interní

Úvod

„Korupce se stala společenským prostředím. Je stará jako prostituce, která se nachází na živné půdě společnosti, která odměňuje cynismus a rychlý úspěch. Je součástí globální kultury.“

Jorge Zepeda Patterson

Korupce dozajista patří mezi největší problémy společnosti, ať už té minulé, nebo současné. Vyskytuje se napříč všemi historickými obdobími po celém světě nehledě na politický režim. Doprovází lidi ve všech etapách jejich života počínaje uplácením s cílem umístění dítěte do té nejprestižnější školy, přes kdejakou pozornost za rychlejší vyřízení stavebního povolení či prodloužení platnosti technického průkazu, konče úplatkem za zmanipulování dědického řízení. Korupce už dávno není problémem jen několika určitých zemí, díky globalizaci dostala šanci uchytit se všude, kde je lidská touha po osobním zisku a prospěchu silnější než víra v právní řád a morální zásady. Právě všudypřítomná globalizace však v tomto směru ohrožuje světovou ekonomiku a politiku. Korupce přitom sama o sobě nebývá cílem, ale zastává spíše roli prostředku k vykonávání organizované trestné činnosti, neboť dokáže zakrýt nezákonné operace. Důsledky korupce se negativně podepisují nejen na efektivitě fungování státu a snižování hospodářského růstu, ale také na morálce a důvěryhodnosti právního systému.

Bakalářská práce se tomuto negativnímu fenoménu věnuje v pěti kapitolách, do kterých je členěna. Cílem práce je zhodnocení současné situace v oblasti korupce v České republice. Dílčím cílem je pak posouzení závislosti hodnot indikátoru Corruption Perception Index neboli Indexu vnímání korupce, který vyjadřuje, jak obyvatelé dané země vnímají schopnost vládních institucí postihovat a potlačovat korupci a účinnost protikorupčních opatření, na výši HDP na obyvatele. Dalším dílčím cílem je zhodnocení stavu korupce u Policie ČR a analýza vybraných korupčních případů spáchaných příslušníkem Policie ČR.

První kapitola charakterizuje korupci, vymezuje základní pojmy a uvádí nejpoužívanější definice tohoto jevu. Dále se věnuje okolnostem, které ke korupci přímo či nepřímo napomáhají, důsledkům, stádiím, klasifikaci a formám, jichž může korupce nabývat. Kapitola je zakončena legislativní úpravou.

Způsoby, jakými lze korupci změřit, jsou charakterizovány ve druhé kapitole. Zde jsou detailněji popsány tři vybrané indikátory měření úrovně korupce a zachyceny hodnoty těchto indikátorů pro ČR, u indikátoru Corruption Perception Index pak hodnoty i pro země EU.

Třetí kapitola zkoumá závislost výše HDP na obyvatele a hodnotu indikátoru Corruption Perception Index v zemích Evropské unie v letech 2004–2019. Pro zkoumání této závislosti byla použita korelační analýza, statistická analýza lineární závislosti dvou proměnných. V kapitole je vysvětlen postup pro výpočet míry korelace a test hypotézy o nulové hodnotě korelačního koeficientu. Dále jsou uvedeny hodnoty HDP na obyvatele v zemích EU a následně interpretovány výsledky korelační analýzy, jichž bylo dosaženo prostřednictvím programu Statgraphics.

Čtvrtá kapitola hodnotí stav korupce u Policie ČR jakožto představitele veřejné správy. Představuje Generální inspekci bezpečnostních sborů, její činnost a data, která o korupci u bezpečnostních sborů zaznamenala. Je zde sledován vývoj korupce u Policie ČR a výsledky jsou porovnány s dalšími ozbrojenými bezpečnostními sbory. Následuje analýza korupčních případů v letech 2018–2020.

Poslední, tedy pátá kapitola, přibližuje protikorupční opatření v ČR. Věnuje se protikorupčním programům vlády a manuálům, které mají za cíl pomáhat veřejným činitelům i občanům.

1 Charakteristika korupce

Původ termínu „korupce“ pochází z latinského jazyka a vychází ze slovního základu „rumpere“. V českém jazyce lze tento výraz vyjádřit slovy zlomit, rozlomit či přetrhnout. Latinský výraz „corruptus“ pak znamená následek určitého nekalého jednání. V překladu pro něj existují výrazy: znečištěný, zkažený, zvrácený, zvrhlý, podplacený. Korupce je nejběžnějším a nejčetnějším zločinem v oblasti hospodářské kriminality. Přestože jde především o etické a morální selhání jedince, je korupce vnímána jako celospolečenský fenomén (Chmelík a Tomica, 2011).

1.1 Vymezení pojmu korupce

V odborné literatuře neexistuje obecně uznávaná definice korupce, protože zde figuruje řada různých přístupů. Přestože korupci není snadné definovat, neznamená to, že je to nemožné. V knihách, odborných textech, či na webových stránkách institucí zabývajících se s tímto fenoménem lze najít hned několik desítek, ba i stovek definic, které se snaží pojem korupce objasnit. Svou vlastní poměrně širokou definici používá Transparency International (2011), která uvádí, že: *„korupci lze definovat jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu.“* Ministerstvo vnitra ČR (2011) pak definuje korupci o něco detailněji jako *„transakci zpravidla mezi dvěma stranami, přičemž jedna strana nabízí nebo poptává neoprávněnou výhodu za rozhodování ve věcech obecného zájmu.“* U každé korupční operace je pak vždy poškozena třetí osoba, jíž může být třeba zákazník nebo obecně daňový poplatník, který důsledky takového jednání pocítí na výši svých daní, na způsobu nekvalitně poskytovaných veřejných služeb nebo zvýšení cen. Policie ČR (2020) uvádí, že: *„korupci je možno charakterizovat jako zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu neustrannosti při rozhodování. Je motivováno snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod.“* Za korupci se považuje jak pouhá nabídka, slíbení nebo poskytnutí úplatku s cílem ovlivnit něčí jednání či rozhodnutí (aktivní korupce), tak i žádost o úplatek a přijetí úplatku (pasivní korupce) (Ministerstvo vnitra ČR, 2011; Policie ČR, 2020).

Jak už bylo zmíněno, definic korupce existuje nepřehledné množství a každá se něčím liší. Něco ale přeci jen společného mají, a to tvrzení, že korupce znamená přijetí nebo i poskytnutí úplatku, kdy držitel pravomoci, který je pověřen k jednání ve veřejném zájmu,

jedná v zájmu soukromém a tím získává neoprávněnou výhodu. Jde o zneužití udělených pravomocí a veřejné moci pro soukromý prospěch.

Úplatek je často mylně chápán jen jako pouhý peněžní obnos. Je třeba si uvědomit, že úplatkem se rozumí nejen finanční suma, ale i např. movité či nemovité věci, funkce, protislužby atd. Lze říci, že úplatek představuje cokoli, co osoba poskytla držiteli pravomoci, aby ho přiměla jednat v soukromém zájmu. A také lze říci, že úplatek představuje cokoli, co držitel pravomoci přijal od osoby, aby jednal v soukromém zájmu. To, jestli držitel pravomoci úplatek přijme, či nikoliv, je už na něm. Je ale důležité si uvědomit, že jak nabídka úplatku, tak jeho přijetí, jsou trestným činem.

1.2 Vymezení pojmu veřejný sektor

Na pojem veřejný sektor se dá pohlížet buď ekonomicky, nebo společensky. V ekonomickém pojetí je veřejný sektor ta část ekonomiky, která se nachází ve veřejném vlastnictví. V pojetí společenském je tento sektor nejen ve veřejném vlastnictví, ale také se v něm podle politického hlediska rozhoduje veřejnou volbou, uplatňuje se v něm veřejná kontrola a účelem jeho fungování je realizace tzv. veřejného zájmu (Nováková, 2019).

„Pro veřejný sektor je charakteristické, že v něm vystupují dva druhy aktérů (činitelů), a to aktéři státní správy a aktéři samosprávy. Jejich role je upravena zákony. K nim patří zejména tzv. kompetenční zákon, který upravuje působnost vládních institucí (zejména ministerstev), zákon o zřízení krajů a zákon o obcích, které upravují fungování samosprávy.“ (Ochrana a kol., 2010, s. 17). Činitelé veřejné správy se rozhodují na základě veřejného zájmu, kterým se rozumí takový zájem, který odpovídá potřebám společnosti jako celku. Nalezení jednoznačně přijímaného kritéria v praxi, které by umožňovalo stanovit, co se rozumí veřejným zájmem, je však velice obtížné. Je to dáno odlišným normativním pohledem na daný problém a také různými ekonomickými a sociálními dopady na cílové skupiny (Ochrana a kol., 2010).

Mezi hlavní funkce veřejného sektoru patří funkce alokační, distribuční a stabilizační. Tyto funkce dávají také důvod existence tohoto sektoru. Prostřednictvím alokační funkce jsou zajištěny veřejné statky, tzn., že stát z veřejných rozpočtů financuje oblasti veřejného sektoru jako je vzdělávání, obrana, bezpečnost, justice, věda a výzkum, zdravotnictví a další. Distribuční, někdy také redistribuční funkce, se zabývá problematikou spravedlnosti v přerozdělování příjmů, výdajů a bohatství ve společnosti. Poslední, stabilizační funkce zajišťuje makroekonomickou stabilitu. Stát ovlivňuje makroekonomické cíle týkající se

zaměstnanosti, platební bilance, cenové stability, ekonomického růstu a v neposlední řadě také míry zadlužení státu. Všechny tyto funkce jsou spolu úzce spjaty a jejich uplatňováním stát naplňuje své funkce (Nováková, 2019).

Veřejný sektor je zastoupen především veřejnou správou, která je tvořena soustavou institucí s centrální nebo územní působností, tj. buď státní správa či samospráva. Vedle těchto institucí zde působí i další organizace financované z veřejných prostředků a poskytující veřejné služby (školy, nemocnice, organizace poskytující sociální péči). K institucím státní správy patří zejména Parlament České republiky jakožto zákonodárný orgán, dále pak Vláda České republiky, která má roli exekutivního (výkonného) orgánu, soudy jako vykonavatelé soudní moci a ministerstva. Mezi orgány samosprávy se řadí orgány územní samosprávy (krajská a obecní zastupitelstva), které jsou v tomto sektoru zastoupené největším podílem. Dalšími orgány veřejného sektoru jsou Český statistický úřad, Český báňský úřad, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Česká národní banka, Nejvyšší kontrolní úřad či Rada pro rozhlasové a televizní vysílání. Orgánů veřejného sektoru je velmi mnoho a jejich přehled lze dohledat na internetu (Ochrana a kol., 2010; Anon., 2021).

1.3 Příčiny vzniku korupce

„...každý jev má svou příčinu, každá příčina má svůj následek. Neexistuje jev bez příčiny ani příčina bez následku.“ (Petrovský, 2007, s. 31). Aby bylo možné efektivně bojovat s korupcí, nelze korupčnímu chování pouze přihlížet a následně ho postihovat, je také nutné mu předcházet. Pro prevenci korupčního chování je velmi důležité postihovat co nejvíce příčin, které k páchání takového chování vedou. Postihování příčin má pro prevenci značný význam, jelikož odstraněním příčin dochází k odstranění následného korupčního chování. *„Příčinou je souhrn událostí, za jejichž uplatnění dochází k následku. Pokud se podaří stanovit všechny takové události, pak dojde k vymezení tzv. úplné příčiny.“* (Petrovský, 2007, s. 31). Ve skutečnosti je vysoce nepravděpodobné, že by se podařilo všechny takové události stanovit, takže v praxi se mluví spíše o tzv. specifické příčině, kdy se podaří stanovit alespoň podstatné okolnosti příčiny úplné (Petrovský, 2007).

Mezi podstatné okolnosti, které tvoří onu příčinu, lze zařadit např. sociální změny, kdy tradiční společnosti přechází k moderní. Dále deficity ve vývoji společnosti, které přinášejí rozdíl v příjmech. Změna morálních norem, slabost státu, absence smyslu pro národní

společnost, monopolní postavení státu. Dalšími okolnostmi mohou být ekonomické faktory, které vytváří nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou. Přes všechny jmenované i nejmenované okolnosti tvořící příčinu vzniku korupce, je stále za základní příčinu považována lidská touha po zisku a osobním prospěchu, která je vlastní každé lidské společnosti (Chmelík a Tomica, 2011).

Korupce souvisí se dvěma typy selhání, selhání jednotlivce a selhání institucí. Propojením obojího pak vzniká selhání systémů. Tato selhání Chmelík a Tomica (2011) odůvodňují tzv. strukturálními kořeny korupce, čtyřmi vzájemně propojenými faktory, které nepřímo napomáhají korupčnímu chování. Jde o monopolizující efekt, široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivce nebo organizace, nedostatek transparentnosti a asymetričnost.

Monopolizující efekt znamená, že se na trhu objevuje několik firem kontrolujících určitý trh. Stát může mít zájem, aby určité služby a práce vykonával jen určitý omezený počet těchto soukromých subjektů. Při velkém počtu firem, které mohou poptávku státu uspokojit, se tvoří větší korupční prostředí. Firmy jednají korupčně s cílem získat státní zakázku. V opačném případě, kdy je na trhu malý počet firem, které by mohly poptávku uspokojit, opět vzniká korupční prostředí, avšak v jiné podobě. Firmy vědomy si nedostatečné konkurence provádějí služby a práce nekvalitně, nedodržují termíny výměnou za úplatek. Služby a práce jsou přepřáceny. Monopolizující efekt nastává např. v případě zakázek obchodování s vojenským materiálem.

Široké rozhodovací pravomoci se do rukou jednotlivce nebo organizace dostávají, jakmile existuje jen málo mechanismů pro kontrolu a rovnováhu, nebo dokonce žádné neexistují. Vytváří se tak řada příležitostí, kdy představitelé a úředníci systému této slabiny a nastoleného korupčního prostředí využívají. To následně vede ke zneužití pravomoci za úplatek.

Nedostatek transparentnosti snižuje možnost kontroly osob. Tento nedostatek má řadu příčin, přirozeně jde např. o osoby zavázané bankovním tajemstvím, nebo o úzký okruh jedinců obeznámených s problémem - z důvodu jejich nadanosti či speciálních znalostí a vědomostí.

Asymetričnost nebo také diskrepance¹, je posledním faktorem přispívajícím ke korupčnímu prostředí. Jedná se o dysfunkci právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému.

Chmelík a Tomica (2011) mimo nepřímé faktory uvádějí ještě faktory, které korupčnímu chování přímo napomáhají. Tzv. prokorupční (kriminogenní) faktory, jejichž existence předznamenává možnost fungování korupčního prostředí. Mezi ně patří zejména:

- **Výše úplatku.** V obecné teorii, která předpokládá, že každý je úplatný, záleží jen na okolnostech a výši nabízeného úplatku, se tento faktor řadí na první místo rizikových faktorů vedoucích ke korupci.
- **Normativní systém.** Mnohem méně se daří korupčnímu prostředí tam, kde působí oficiální systém norem, který upravuje fungování společnosti a činnosti veřejných činitelů. Součástí tohoto systému musí nutně být i normy, které řeší případy korupce. Pokud v daném prostředí normativní systém neexistuje, korupční prostředí vzniká a rozrůstá se podstatně snadněji.
- **Fungování administrativy.** Vysoká míra byrokracie, nejasnost fungování místní správy, státní správy, konfliktnost působení administrativy mezi sebou, neefektivnost a zdlouhavost vyřizování požadavků občanů vytváří pro korupci dobrý základ.
- **Systém kontroly.** Pokud je systém kontroly nefungující ba dokonce zkorumpovaný, nepředstavuje dostatečnou hrozbu pro ty, kteří mají sklony k úplatku. Riziko odhalení korupčního jednání je nízké, pachatelé toho využívají, korupce se jim vyplácí.
- **Systém sankcí.** Pouze symbolické tresty za korupční jednání rozhodně nejsou dostatečným protikorupčním opatřením. Dokud se bude pachatelům korupční jednání vyplácet, není možné snížit míru korupce.
- **Korupční tradice.** Ta se vyskytuje v zemích, kde je korupce považována za zcela normální a běžný jev. Běžné fungování společnosti bez ní není možné. Korupce je tak zde tolerována a běžný úplatek se dokonce očekává.
- **Sociální chaos.** Přichází zejména v těch společnostech, kde došlo k významným společenským změnám. V České republice to byly a do jisté míry ještě stále jsou privatizace a restituce.

¹ Nesoulad, rozpor (ABZ slovník cizích slov, 2021).

- **Kvalita státní správy.** Kvalifikovaná, výkonná a respektovaná výkonná moc, která má relativně dobře finančně ohodnocené úředníky, je účinným protikorupčním jevem.
- **Klientelismus.** Zvyk vyřizovat občanské záležitosti mimo pořadí, pracovní dobu, prostřednictvím známých či vzájemné úsluhy představuje velmi silný prokorupční faktor.
- **Hodnotový žebříček.** V deformovaném žebříčku hodnot je oproti tomu, který je společností uznáván jako ten správný, na prvním místě osobní prospěch, osobní statky, bohatství, touha rychle získat jmění atd.
- **Chudoba.** Nízké platy státních úředníků, sociální nejistota, objektivně vysoké životní náklady vedou ke korupčním aktivitám, které mají kompenzovat chudobu.
- **Korupční vzory.** Důležitou roli v tomto faktoru hraje obecné povědomí, že úředníci jsou zkorumpovaní. Čím silnější takové povědomí je, tím náchylnější k úplatku jsou ti, o kterých se hovoří.
- **Vliv médií.** Objektivita a serióznost sdělovacích prostředků má velký vliv na veřejné mínění, dokáže buď eliminovat, nebo naopak rozpoutat korupční jednání.

1.4 Důsledky korupce

Důsledků korupce se najde celá řada a projevují se v mnoha sférách lidské činnosti. Petrovský (2007) mluví o důsledcích korupce ve dvou hlavních sférách. Jednou z nich je sféra společensko-politická, kde se korupce působí na morálku, která má tendenci klesat, podkopává důvěryhodnost právního systému. Dochází k vytváření nedemokratických mocenských struktur a zpochybnění principu rovnosti před zákonem v důsledku prosazování jedinců prostřednictvím jejich konexí². Korupce je také velmi významným kriminálním faktorem, který souvisí s organizovaným zločinem a praním špinavých peněz.

Co se týče hospodářské oblasti, zde je za dopady korupce považována deformace hospodářské soutěže, neefektivní využívání zdrojových potenciálů, snižování konkurenceschopnosti ekonomiky. To vše vede ke snížení hospodářského růstu. Jestliže korupce znamená získání neoprávněných či nezákonných výhod pro jednotlivce nebo skupinu osob, náklady na tyto výhody pak musí být zákonitě hrazeny z jiných soukromých nebo veřejných prostředků. Díky tomu hrozí nedostatek veřejných financí na vzdělání, zdravotní péči, sociální a důchodové programy. Korupce také oslabuje zahraniční

² Vlivná spojení, styky, výhodné známosti.

investice, neboť zahraniční investoři do zkorumpovaných zemí neradi investují v obavě o slabou ochranu svého majetku. Strach mají také ze svévolného rozhodování úředníků dané země.

1.5 Stádia korupce

Dle Friče a kol.(1999) lze korupci rozdělit do 4 stádií podle rozsahu a závažnosti. První stádium je náhodná korupce. Zde ještě nedochází k potlačování obecně uznávaných pravidel lidského chování, jelikož nevznikají, a tudíž se ani nešíří ustálené korupční normy (pravidla). Korupce je náhodným, příležitostným jevem. Společnost pohlíží na osoby, které nabídli nebo přijali úplatek, kriticky. Úspěšnost odhalování korupce je vysoká a daří se ji postihovat. Aby korupce zůstala v tomto stádiu a nerozšiřovala se, je důležitý fungující kontrolní mechanismus.

Druhým stádiem je spontánně regulovaná korupce. Ta přichází zpravidla v případě, kdy kontrolní mechanismy selžou. Korupce už přestává být pouze ojedinělým jednáním, namísto toho se rozšiřuje do různých oblastí života. Začínají vznikat korupční normy a korupční klima³. Živelnost nástupu korupčních jednání je pro toto stádium typická. Orgány pro boj s korupcí jsou dezorientovány a následně paralyzovány, jelikož jejich snaha zabránit dalšímu šíření korupce je neúspěšná. Korupční jednání pachatelům prochází, postihy jsou neefektivní, a to vede k tomu, aby se lidé tomuto korupčnímu chování přizpůsobili.

Třetí stádium – stádium organizované korupce – vniká ve chvíli, kdy se někteří účastníci korupčního jednání snaží získat lepší pozici oproti konkurentům, a tak zvýšit korupční zisky. Korupce se mění z masové na organizovanou, bere na sebe podobu vydírání, kdy jsou ke korupci nuceni i jedinci, kteří se jí účastnit nechtějí. Tito jedinci jsou takto nuceni k akceptování korupčních norem. *„Organizováním korupčních řetězců dochází k dělbě práce jednotlivých účastníků a korupční transakce jsou závislé na spletitých sociálních vazbách zainteresovaných aktérů, které sahají do nejvyšších míst státu a politiky.“* (Wawrosz, 2016, s. 45). Kontrolní mechanismy jsou v tomto stádiu již nefunkční, jelikož korupční aktivity začaly pronikat i do těchto mechanismů. Proniknutím korupčních aktivit

³ Korupční klima znamená, že obyvatelé dané země považují korupci již za samozřejmost a představuje pro ně morálně omluvitelné chování. Čím vyšší je míra korupčního klimatu, tím snáze se korupce dále rozrůstá (Wawrosz, 2016).

do státní správy a politiky se vytváří rychle rozšiřující klientské sítě (tzv. klientelismus⁴), které mají největší podíl na institucionalizaci korupce.

Pokud se aktérům korupčního jednání podaří korupční aktivity nejen protlačit až do státní správy a politiky, ale také vytvořit jakousi symbiózu mezi nimi, jedná se o čtvrté a zároveň poslední stádium korupce, a to stádium systémové korupce. Dochází ke vzájemnému propojení klientské sítě se státními institucemi. Celý systém státní správy je zasažen a paralyzován, bez úplatků není schopen fungovat. Začínají vznikat útvary státní správy zaměřené jen na korupční aktivity a společnosti, jejichž hlavní náplní je vtáhnout do korupčního prostředí úředníky a veřejné činitele. Korupce už není státem vyšetřována ani trestána, nýbrž podporována a organizována. Kontrolní mechanismy postrádají význam, vzniká korupční stát (Chmelík a Tomica, 2011; Wawrosz, 2016).

1.6 Klasifikace korupce

Korupce může nabývat nejrůznějších forem a projevů, které se mohou lišit např. způsobem plnění, předmětem, rozsahem nebo závažností. O klasifikaci korupce se pokouší mnoho publikací, avšak i přes to nelze jednoznačně říci, do jakých „kategorií“ lze korupci rozčlenit. Na korupci je totiž možné pohlížet hned z několika hledisek. V potaz může být brán rozsah, stádia, oblast výskytu, nahodilost, míra organizovanosti, legálnost, nebo třeba časový úsek.

1.6.1 Korupce podle rozsahu

Nejčastěji uváděným kritériem klasifikace korupce je podle velikosti. Zde se uvádí dva druhy – korupce byrokratická a politická. Lze se ovšem také setkat s pojmy malá a velká korupce. O těchto pojmech se dá říci, že vyjadřují totéž, jelikož malá korupce znamená korupci na úrovni byrokratů, velká pak na úrovni politiků. Nutno zmínit, že co se velikosti korupce týče, existuje ještě jeden druh, a to tzv. „ovládnutí státu“.

Malá, byrokratická korupce je ten typ korupce, se kterým občané přicházejí do styku nejčastěji. Jedná se o úplatky úředníkům při menších správních rozhodnutích (může se jednat o registraci vozidla nebo třeba stavební povolení) a dalším činitelům veřejné správy (Transparency International, 2021). Tento druh korupce se někdy také označuje jako korupce při vymáhání zákonů. Byrokrat může být korumpován v okamžiku, kdy rozhoduje, jak zákony a jiná nařízení vynucovat a aplikovat. Nutno podotknout, že za

⁴Navazování známostí a vytváření vzájemně závislých vztahů.

byrokraty jsou považováni zaměstnanci veřejného sektoru, a to nejen nevolení úředníci na ministerstvech a jiných úřadech, ale do jisté míry také i diplomaté, policisté či lékaři veřejných zdravotních zařízení (Ryska a Průša, 2013).

Korupce v oblasti byrokracie vzniká především kvůli záměrně nepřehledné regulaci, zatemňování pravidel, špatné organizaci a zneužívání pravomocí vyplývajících z kontrolní činnosti veřejné správy. *„Za podmínek nedostatečného veřejného dohledu a kontrolních mechanismů je možné, aby byli jednotliví úředníci podpláceni soukromými subjekty proto, aby si tyto subjekty zajistily nějakou výhodu. Podplácení může být buď iniciováno soukromými subjekty, nebo může být naopak vyžadováno úředníky, kteří jej mohou někdy realizovat organizovaným způsobem. Jednou z významných příčin tohoto typu korupce je nadměrná a nepřehledná regulace, která nutí soukromé subjekty k tomu, aby hledaly „kratší cesty“ pro řešení svých záležitostí pomocí úplatků. Ještě jiná cesta k získávání úplatků především od malých podnikatelských subjektů vede skrze zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové činnosti veřejné správy. Tato strategie je zvláště „výnosná“ tehdy, když nejsou známa jasná pravidla podnikání nebo když jsou tato pravidla nepřehledná“* (Pavlišová a kol., 2013, s. 10).

Velká, politická korupce, někdy také korupce při schvalování zákonů se týká vrcholných politiků a neobnáší pouze rozhodování o veřejných zdrojích, ale i zákonodárnou činnost. Vyznačuje se především systémovým zneužíváním veřejných prostředků, ale také i zasazením o přijetí zákonů zvýhodňující určitou zájmovou skupinu, která zároveň významně přispěla do rozpočtu politikovi strany (Ryska a Průša, 2013). Nejčastější podoby velké korupce je zpronevěra a nehospodárné využívání veřejných zdrojů, soukromý prospěch z privatizace státního nebo obecního majetku, zneužívání evropských dotací, zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek, přidělování monopolních licencí, klientelismus, nepotismus⁵ a tzv. insidertrading⁶. Ve všech těchto případech jde o zvýhodňování určité skupiny lidí osobami, kterým byl svěřen výkon veřejné moci (Transparency International, 2021; Pavlišová a kol., 2013).

⁵ Nezákonné protěžování příbuzných.

⁶ Vynášení důležitých, důvěrných a veřejně nedostupných informací.

Politická korupce je typická pro země, ve kterých se vyskytuje poměrně málo korupce byrokratické. Pojem velká korupce je v literatuře velmi sporný, neboť se částečně kryje s pojmy dobývání rent⁷ nebo také lobbying⁸ (Ryska a Průša, 2013).

K zpřehlednění nejvíce zásadních rozdílů mezi byrokratickou a politickou korupcí slouží Tabulka 1. Je zde bráno v potaz, v jakých situacích ke korupci dochází, o jak velké prostředky se jedná a jakým způsobem jsou převedeny, jaká vysoká je míra odhalitelnosti, organizovanosti a utajení, a jak probíhá odhalování a následné vyšetřování.

Tabulka 1 Přehled zásadních rozdílů mezi korupcí byrokratickou a politickou

Druh korupce	Byrokratická	Politická
Vztah korumpujícího a podplácejícího	Náhodně podle situace	Dlouhodobě připravovaná systémová aktivita
Objem prostředků	Malé prostředky, většinou hotovost	Velké prostředky různých druhů
Finanční převody	Fyzické předání nebo převod	Finance putují delší a složitou cestou, může se jednat i o směnu
Odhalitelnost	Porušení pravidel je snadno odhalitelné	Porušení pravidel se dohledává těžko, nemusí být přítomno vůbec
Míra organizovanosti a utajení	Netvoří se sítě, utajení je poměrně malé	Organizační síť je nutná k realizaci, utajení vysoké
Odhalování a vyšetřování	Odhalování i vyšetřování poměrně snadné	Velmi složité, nutná spolupráce více orgánů, dlouhodobé vyšetřování

(Zdroj: Pavlišová a kol., 2013)

⁷ „Užívání zdrojů k získání většího podílu na existujícím bohatství, namísto užití těchto zdrojů k vytvoření nového bohatství“ (Ryska a Průša, 2013, s. 19)

⁸ Snaha ovlivnit společenské instituce takovým způsobem, aby vybraná zájmová skupina získávala větší podíl z již vytvořeného bohatství (Ryska a Průša, 2013).

Z charakteristiky druhů korupce a z tabulky rozdílů byrokratické a politické korupce je zřejmé, že každý druh má odlišné prvky. U malé korupce vzniká vztah korumpujícího a podplácejícího zcela náhodně v závislosti na konkrétní situaci, např. pokud policista zastaví řidiče, který překročil rychlost v obci o 40 km/h a více (za takové překročení rychlosti hrozí řidiči pokuta 5 000 – 10 000 Kč a zákaz řízení na 6–12 měsíců) a řidič se rozhodne zkusit policistu podplatit. U velké korupce je naopak vztah těchto dvou stran dlouhodobější záležitostí. Co se týče objemu prostředků, kterých se korupce týká, u prvního druhu korupce se jedná o menší prostředky, většinou o peníze v hotovosti. U druhého naopak o obrovské objemy prostředků, které mohou mít nejrůznější podoby, jako třeba převody na účet, cenné papíry, nemovitosti apod. Byrokratická korupce se dá poměrně snadno odhalit, zpravidla oba subjekty (byrokratická korupce je ve většině případů vztah pouze dvou stran) porušují pravidla, navíc se nesnaží o nějaké větší utajení. Odhalování a vyšetřování je tudíž poměrně snadné. U politické korupce je tomu jinak. Porušování pravidel se dohledává těžko, někdy ani nemusí být pravidla porušována, subjekty často hledají mezery v pravidlech, obcházejí je. Korupce je organizovaná, čím více, tím hůře se odhaluje. Není výjimkou, že příslušné orgány odhalí jen dílčí část organizované korupce. Je zde nutná spolupráce více orgánů a dlouhodobé vyšetřování.

Posledním druhem korupce z pohledu velikosti je ovládnutí státu ve smyslu ovládnutí legislativního procesu, justičních a kontrolních mechanismů států soukromými subjekty. V České republice se můžeme setkat s výrazem „rozkrádání státu“. Projevy tohoto druhu korupce je podkopávání svobodných voleb skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní, zneužití legislativní moci, korupce v soudních řízeních, zneužití auditu, vyšetřování a dozoru, užívání kompromitujících materiálů pro politické vydírání a nátlak, korupce médií apod. (Vymětal, 2006).

1.6.2 Korupce podle legálnosti

Fakt, že mimo té ilegální existuje i korupce legální, může být poněkud matoucí. Většina obyvatel s pevnými morálními zásadami považuje každý projev korupce na ilegální. Avšak rozdíl je prostý. U ilegální korupce dochází k přímému porušení právních norem, ať už se jedná o podplácení nebo třeba vydírání. Jde o přímé porušení zákona. U legální korupce už to tak snadné není. Nedochozí zde k přímému porušení zákona, ve své podstatě je legální pouze proto, že v právním systému vždy existují mezery, jelikož právo nedokáže pokrýt všechny případy obecně vnímané jako korupční. To umožňuje právní klíčky či několik

možných způsobů výkladu právních norem, v určitých oblastech dokonce právní úprava ani neexistuje. Všechny tyto fakta vedou k tomu, že je možné se obvinění z korupce vyhnout, nebo korupční jednání legalizovat. Při zkoumání legality a ilegality korupčního jednání je také nutno brát v potaz odlišnosti právních systémů různých zemí. To, co je považováno v jedné zemi za zřejmou korupční aktivitu, může být v jiné zemi považováno za zcela oprávněné, ba dokonce žádoucí (Babicová, 2011).

Heidenheimer (1989) uvádí tři systémy korupce z hlediska toho, na kolik je korupce legální. První je systém bílé korupce, který je nejotevřenější. V takovém systému je korupční chování tolerováno a chápáno jako standardní a samozřejmé. Korupce zde může být otevřená, ale neznamená to, že se jedná o ovládnutí státu. Druhý je systém šedé korupce. Zde je korupční jednání už odsuzováno a trestáno, avšak pachatelé korupčního jednání zpravidla nemívají pocit, že by dělali něco špatného či nemorálního. Ve třetím systému, tj. černé korupce, je korupce chápána jako porušení morálních i legálních norem. Neznamená to však, že se v tomto systému korupce nevyskytuje, zkrátka má jen skrytou povahu.

1.6.3 Korupce podle oblasti výskytu

Existují tři základní modely korupce označované podle místa, kde se nejčastěji vyskytují. Tyto modely lze připodobnit ke stádiím vývoje korupce, avšak až od třetího stádia, kdy se korupce rozrostla a stala neoddělitelnou součástí politického a sociálního uspořádání.

V Asijském korupčním modelu je korupce důvěrně známým a společensky přijatelným ekonomickým i kulturním jevem. V Africkém modelu je politická moc ve velké míře korumpována nejvýznamnějšími ekonomickými klany, které si prostřednictvím poličských prostředků zajišťují svou existenci. Ustupuje se od demokracie, ekonomika klesá na primitivní úroveň a základní potřeby obyvatelstva jsou zajišťovány pouze z důvodu, aby se předcházelo vzpourám. Latinsko-Americký model korupce je ve světě velmi známý, jelikož představuje vůbec tu nejvyšší možnou míru korupce, jaká může existovat. Obyvatelstvu nezbyvá, než korupci přihlížet a souhlasit s ní, což umožňuje kriminálním skupinám získat moc porovnatelnou s mocí státu. Taková moc skupin je dále propojena s organizovaným zločinem, který nemá kdo trestat. Tento model nechvalně prosluly země Střední a Jižní Ameriky, jako je Mexiko, Kolumbie, Venezuela nebo Brazílie (Vymětal, 2006).

1.6.4 Další možná hlediska členění korupce

Hledisek členění korupce je poměrně velké množství, v předchozích odstavcích jsou přiblížena ta nejobvykleji uváděná hlediska. Mezi další se pak podle Vymětal (2006) může řadit korupce:

- přímá x zprostředkovaná,
- aktivní x pasivní,
- centralizovaná x decentralizovaná,
- soutěžní x systémová,
- uvnitř institucí x vně institucí,
- ve vertikálních strukturách x v horizontálních strukturách,
- s cílem získat prospěch x s cílem vyhnout se nákladům,
- krátkodobá x dlouhodobá,
- očekávaná x nahodilá,
- vymýtitelná x nevymýtitelná,
- peněžní x nepeněžní.

1.7 Formy korupce

„Korupční jednání mohou nabývat celé řady forem počínaje jednoduchými a osvědčenými úplatky a konče sofistikovanými a dobře propracovanými postupy. V mnoha případech proto není dost dobře možné korupci dokázat, natož pak někoho obvinít.“ (Vymětal, 2006, s. 18). Mezi základní pozorované formy korupce Vymětal (2006) řadí:

- vlastizrada, velezrada, převrat, nezákonné zahraniční transakce, pašování,
- zpronevěru, padělání, tzv. „vycpávání účtů“⁹ a „urovnání věci“¹⁰, špatné užívání fondů,
- zneužití moci, zastrasování, mučení, nezasloužené prominutí trestů, ústupky,
- podvody, zkreslování, vydírání,
- překrucování spravedlnosti, kriminální chování, křivou výpověď, nezákonné uvalení vazby, falešné obvinění, úmyslné uvedení v omyl,
- zanedbání povinností, dezerci¹¹, parazitismus,

⁹ Z anglického „padding of accounts“. Pachatelé „vycpávání“ se snaží, aby se dané finanční účty zdály úspěšnější, stabilnější nebo bezpečnější, než ve skutečnosti jsou. Děje se tak například podvodným skrýváním ztrát nebo hlášením falešných zisků (The free dictionary, 2021).

¹⁰ Z anglického „skimming“, znamená zatajování příjmů nebo zisků, aby se zabránilo placení daní, poplatků, atd. (The free dictionary, 2021).

- uplácení a podplácení, vymáhání nezákonných odvodů, provize,
- falšování a manipulaci voleb,
- zneužití vnitřních a důvěrných informací, falšování záznamů,
- nedovolený (neschválený) prodej veřejného úřadu, veřejného majetku a licencí,
- manipulaci s předpisy, obchody, dodávkami, smlouvami a úvěry,
- daňové podvody, daňové úniky a nepřiměřené obohacování,
- nedovolené ovlivňování obchodů, náklonnost (zaujatost) při zprostředkovatelských vztazích, konflikt zájmů,
- přijetí nepatřičného daru, poplatku, úplatku, požitku a služební cesty financované cizím subjektem,
- propojení s organizovaným zločinem, operace na černém trhu,
- cronyismus¹², nepotismus, maskování a kamufláž, klientelismus,
- nezákonný dohled (sledování, nezákonné odposlechy a zneužití poštovních styku),
- zneužití úředních pečetí a razítek, úředních budov a příspěvků na vedlejší výdaje.

Ve skutečnosti se korupce obvykle nevyskytuje jen v jedné formě, naopak jedna forma na sebe váže další a vzájemně se doplňují. Bez debaty je možné říci, že nejrozšířenější formou korupce je uplácení a podplácení. Rozdíl v těchto dvou pojmech spočívá v tom, že uplácení je přijímání úplatku a podplácení se dopouští ten, kdo úplatek nabízí. Spolu s uplácením a podplácením je pak také velmi rozšířené nepřímé úplatkářství (Vymětal, 2006).

1.8 Legislativa upravující korupci

Právní úprava tohoto negativního společenského jevu je zakotvena v zákoně č. 40/ 2009 Sb., trestní zákoník, který stanovuje skutkové podstaty korupčních trestných činů. Samotný pojem korupce není v trestním zákoníku uveden, avšak je postihován především trestnými činy uvedenými v části druhé hlavy X. „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“. Každý trestný čin je pak ještě zvlášť postihován podle příslušného paragrafu. Třetí díl „Úplatkářství“ upravuje:

- § 331 Přijetí úplatku,
- § 332 Podplácení,
- § 333 Nepřímé úplatkářství,

¹¹ Opuštění povinnosti.

¹² Česky bratříčkování. Jedná se o zvýhodňování starých přátel, zejména při udělování politických postů, bez ohledu na jejich kvalifikaci (The free dictionary, 2021).

- § 334 Společná ustanovení vymezující pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“.

Třetí díl trestního zákoníku chrání především čistotu veřejného života a nestranné a objektivní obstarávání věci obecného zájmu osobami, které věci obecného zájmu obstarávají.

Mimo úplatkářství je v trestním zákoníku zakotveno několik dalších skutkových podstat trestných činů definujících korupční chování. V oblasti moci zákonodárné a soudní jde především o vybrané činy úředních osob podle části druhé hlavy X. dílu 2 „Trestné činy úředních osob“. Jedná se o:

- § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby,
- § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti.

V trestním zákoníku se nacházejí i další trestné činy s charakterem korupčního chování, a to:

- § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji,
- § 248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže,
- § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku,
- § 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě,
- § 257 Pletichy¹³ při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži,
- § 258 Pletichy při veřejné dražbě.

Korupce je pak také ještě zakotvena v právních předpisech, které se zabývají korupcí v soukromém právu a problematikou střetu zájmů. Mezi takové právní předpisy se řadí zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jehož 1. díl III. hlavy potírá střet zájmů ve 2. odstavci § 437, který říká: *„jednal-li zástupce, jehož zájem je v rozporu se zájmem zastoupeného, s třetí osobou a věděla-li tato osoba o této okolnosti nebo musela-li o ní vědět, může se toho zastoupený dovolat. Má se za to, že tu je rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného, pokud zástupce jedná i za tuto třetí osobu, nebo pokud jedná ve vlastní záležitosti.“* Dále pak zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který v § 265 v 1. odstavci říká: *„zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu, která mu vznikla při plnění*

¹³ Léčky, intriky.

pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo úmyslným jednáním proti dobrým mravům.“ V zákoně č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků je problematika korupčního jednání nastíněna v § 16 III. hlavy, o základních povinnostech úředníka. Dále se korupcí zabývá celý zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

2 Měření korupce a zhodnocení současné situace v ČR

2.1 Způsoby měření korupce

Způsob, jakým přesně zjistit či změřit rozsah korupce, v podstatě neexistuje. Je to dáno tím, že korupce je jev vysoce latentní a zjišťuje se obtížně, neboť se zpravidla jedná o skryté jednání. Většina využitelných výsledků výzkumu neexistuje v podobě tzv. tvrdých dat¹⁴, a pokud taková data už existují, je jejich pravdivost, resp. reálnost sporná. Např. proto, že řada korupčních zločinů zůstává neodhalena, nebo také proto, že dopadení pachatelé korupčního činu budou jen těžko pravdivě hovořit o rozsahu své činnosti (Volejníková, 2007; Wawrosz, 2016).

V případě indikátorů měření úrovně korupce je nezbytné spoléhat především na tzv. měkká data¹⁵, která vyházejí obvykle z přesvědčení, které o korupci mají obyvatelé dané země. Zde však nastává problém ve zpochybňování relevantnosti takových dat, jelikož jsou považována za vysoce subjektivní (Wawrosz, 2016). Podle Volejníkové (2007) jsou k dispozici celkem čtyři skupiny indikátorů. Jedná se o indikátory reprezentující studie a analýzy, které vyjadřují názory expertů, těmi mohou být např. ratingové agentury či konzultanti mezinárodních institucí. Mezi takové indikátory se řadí Index Governance Matters (dále jen GM). Dalšími jsou indikátory zahrnující průzkumy veřejných mínění, např. šetření v rámci firem či obyvatel. Příkladem těchto indikátorů je Global Competitiveness Index (GCI), který ovšem sleduje spíše konkurenceschopnost, dále pak Global Corruption Barometer (dále jen GCB). Třetí skupinou jsou indikátory vycházející ze složených indexů, které jsou konstruovány spojením několika již existujících ukazatelů korupce. Jedná se o Corruption Perception Index (dále jen CPI). Poslední skupinou jsou indikátory vycházející z objektivních dat, které jsou výsledkem kardinálních odhadů rozsahu korupce. Jsou tak jediné ze jmenovaných čtyř indikátorů, které vycházejí z tvrdých dat. Takovým indikátorem je Index of Economic Freedom (IEF) určující především ekonomickou svobodu země.

¹⁴ Data, která vychází většinou z exaktně měřitelných jevů a dat. Jsou označována za data kvantifikovatelná, přesná, testovatelná, jejich soubory vytvářejí statistiky. Většinou jsou zjišťována v pravidelných intervalech, ustálenou, standardizovanou a mezinárodně uznanou metodologií. Bývají označována jako data objektivní (Vymětal, 2009).

¹⁵ Označují skupinu dat obtížně měřitelných a uchopitelných za pomoci standardních postupů. Obvykle bývají zjišťována pomocí dotazníkového šetření, konzultací, rozhovorů, mají spíše kvalitativní charakter a popisují chování nebo postoje (Vymětal, 2009).

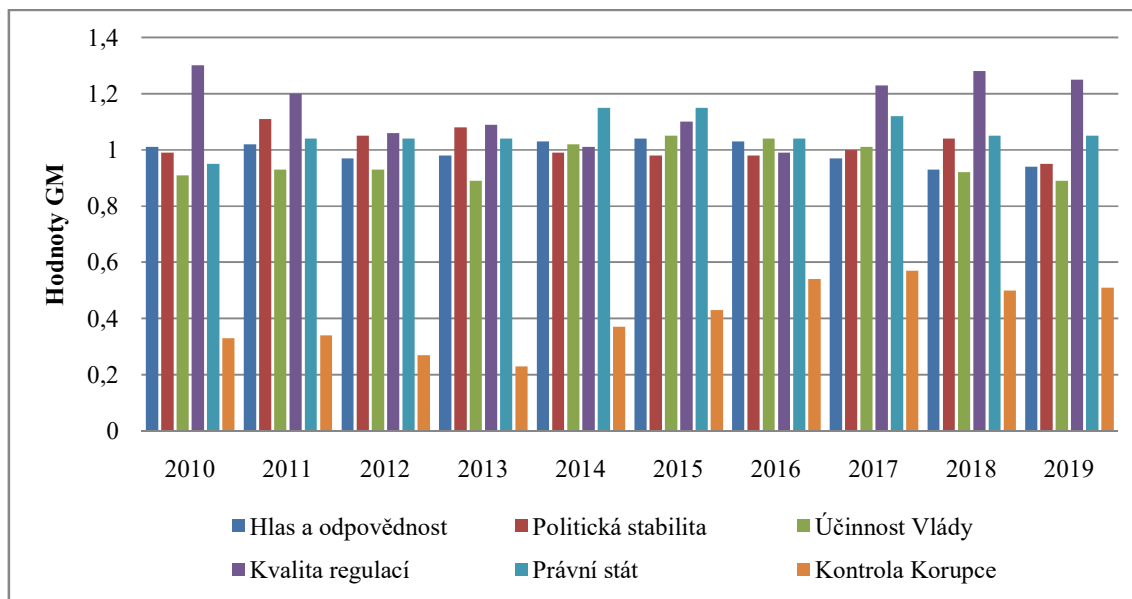
2.1.1 Index Governance Matters

Tento souhrnný index expertního hodnocení každoročně zpracovává a zveřejňuje Světová banka (World Bank). Index pracuje se souhrnnými a individuálními indikátory správy pro šest dimenzí správy, kterými jsou:

- **hlas a odpovědnost** (Voice and Accountability; GM1) – zachycuje vnímání toho, do jaké míry jsou občané dané země schopni, resp. do jaké míry se mohou podílet na výběru své vlády. Znázorňuje i možnost svobody projevu, sdružování a svobody médií.
- **politická stabilita a absence násilí a terorismu** (Political Stability and Absence of Violence; GM2) – měří vnímání pravděpodobnosti politické nestability nebo politicky motivovaného násilí, včetně terorismu.
- **účinnost vlády** (Government Effectiveness; GM3) – zachycuje vnímání kvality veřejných služeb, státních služeb a jejich míry nezávislosti na politickém tlaku, dále pak kvalitu provádění politiky.
- **kvalita regulací** (Regulatory Quality; GM4) – znázorňuje vnímání schopnosti vlády formulovat a realizovat spolehlivé a platné zásady a předpisy, které povolují a podporují rozvoj soukromého sektoru.
- **právní stát** (Rule of Law; GM5) – zachycuje vnímání toho, do jaké míry mají činitelé veřejné správy důvěru v právní řád společnosti a do jaké míry ho dodržují. Jedná se zejména o fungování policie a soudů.
- **kontrola korupce** (Control of Corruption; GM6) – znázorňuje vnímání, do jaké míry je veřejná moc vykonávána pro soukromý zisk.

Všechny tyto ukazatele kombinují pohled velkého počtu respondentů z řad politiků, občanů a expertů v průmyslových a rozvojových zemích. Jsou založeny na více než 30 jednotlivých zdrojích dat z různých průzkumových institucí, nevládních organizací, mezinárodních organizací a firem ze soukromého sektoru. Ukazatele mohou nabývat hodnocení v intervalu $\langle -2,5; 2,5 \rangle$. -2,5 představuje nejhorší hodnotu, 2,5 nejlepší, průměrný stav pak nabývá hodnoty 0. Světová banka údaje vykazuje ještě v procentním pořadí, kdy 0 představuje nejhorší hodnotu, 100 hodnotu nejlepší (World Bank, 2021).

Na obrázku níže (Obrázek 1) je znázorněn vývoj jednotlivých ukazatelů indexu GM pro ČR v období od roku 2010 do 2019. Údaje za rok 2020 budou k dispozici až v průběhu září roku 2021.

Obrázek 1 Vývoj jednotlivých ukazatelů GM indexu pro ČR v období od roku 2010 do 2019

(Zdroj: Vlastní zpracování podle World Bank, 2021)

Z Obrázku 1 je zřejmé, že z dlouhodobého hlediska nejvyšších, a tedy nejlepších hodnot dosahuje oblast kvality regulací a právního státu. Oblast kontroly korupce dosahuje naopak hodnot nejnižších, tedy nejhorších. Avšak i přes nízké hodnoty se ukazatel nedostává v ČR do záporného výsledku, a co více, od roku 2014 měl dokonce rostoucí tendenci. Ta se ovšem v roce 2017 zastavila a v roce 2018 ukazatel klesl. Pozitivním faktem ale je, že v následujícím roce hodnota ukazatele opět mírně stoupla.

2.1.2 Global Corruption Barometer

Globální barometr korupce vydávaný společností Transparency International (dále jen TI) je největším průzkumem na světě, který se dotazuje občanů na jejich přímé osobní zkušenosti s korupcí v jejich každodenním životě a jejich ochotu proti korupci jednat. GCB je tedy založen výhradně na veřejném mínění a jeho cílem je zjistit, jak občané daných zemí vnímají rozsah korupce v určitých oblastech, její rozsah ve srovnání s předcházejícím obdobím a očekávání jejího vývoje v obdobích následujících. GCB byl doposud vydán za 9 časových období, která se liší délkou trvání, poprvé v roce 2003, naposledy v roce 2017.

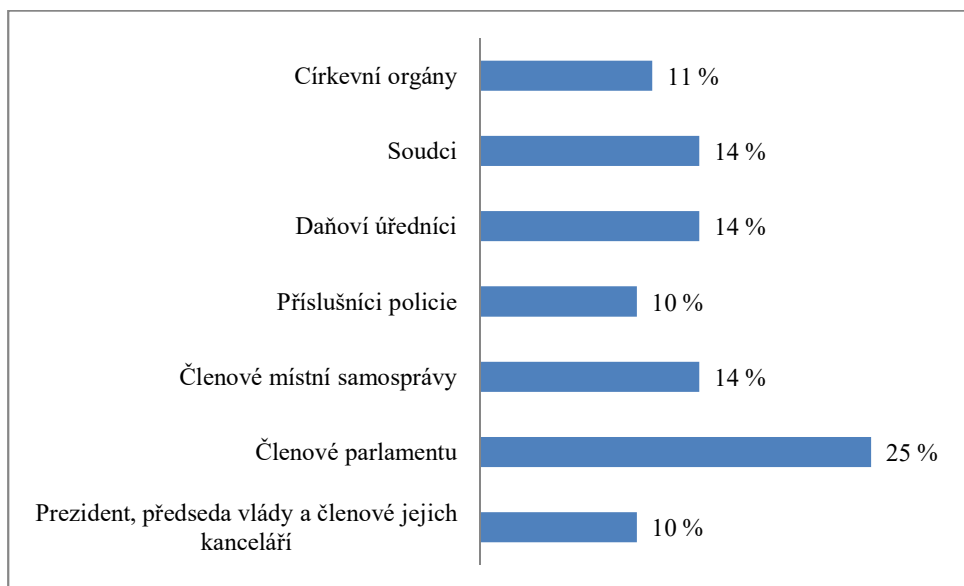
Barometr může nabývat hodnot v intervalu <1;5>. 1 znamená, že sektory zkorumpované nejsou, 5 naopak značí extrémní zkorumpovanost sektorů (Volejníková, 2007; Transparency International, 2021).

Jak již bylo zmíněno, poslední GCB byl vydán v roce 2017. Průzkum probíhal od března 2014 a trval do ledna 2017. Zahrnuje odpovědi 162 136 respondentů ze 119 zemí světa. Pro oblast Evropy a Asie byla zpráva GCB vydána v roce 2016, obsahuje odpovědi téměř 60 tisíců respondentů ze 42 zemí, jednou z nich je i ČR¹⁶.

Podle TI (2016) z průzkumu v ČR vyšlo najevo, že:

- 41% respondentů považuje korupci za jeden ze tří největších problémů země,
- 9% respondentů za poslední rok zaplatilo úplatek za provedení veřejných služeb,
- 67% respondentů vnímá opatření vlády v boji proti korupci jako nedostatečné,
- 12% respondentů si myslí, že obyčejní lidé mohou změnit boj proti korupci,
- 36% respondentů považuje nahlášení korupce za společensky nepřijatelné,
- 39% respondentů se cítí povinni hlásit korupci,
- 38% respondentů by nebylo ochotných strávit celý den u soudu kvůli svědčení.

Co se týká vnímání respondentů ohledně zkorumpovanosti sektorů, resp. jejich představitelů, výsledky jsou znázorněny na Obrázku 2.

Obrázek 2 Procentuální podíl zkorumpovanosti jednotlivých sektorů dle názoru respondentů v ČR

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Transparency International, 2016)

Za nejvíce zkorumpované respondenti považují členy parlamentu, podle nich se na korupci podílí až 25% z nich. Naopak jako nejméně zkorumpované vidí příslušníky policie,

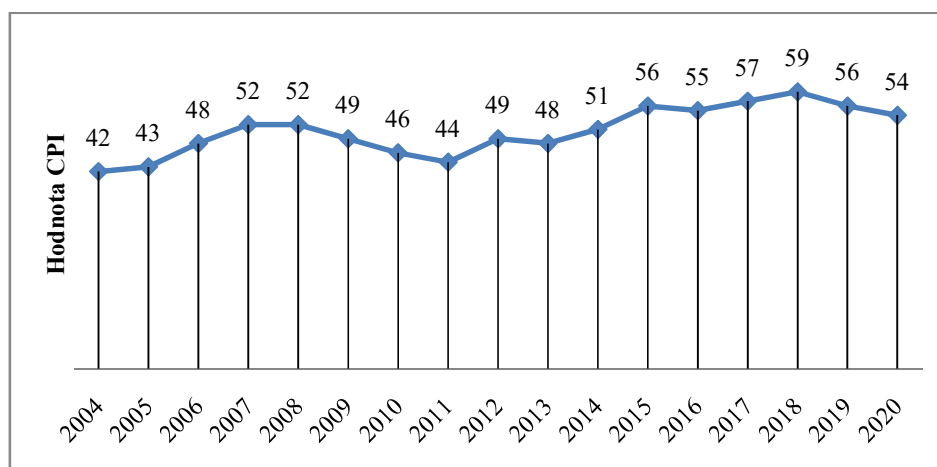
¹⁶ Přesný počet respondentů v ČR TI neuvádí.

prezidenta, předsedu vlády a členy jejich kanceláří. Tam se podle nich na korupci podílí 10%.¹⁷

2.1.3 Corruption Perception Index

V dnešní době je CPI nejznámější a nejpoužívanější způsob pro určení míry korupce. Jedná se o složený index vydávaný taktéž společností TI. Kombinuje několik existujících mezinárodních průzkumů a hodnocení korupce shromážděných řadou renomovaných institucí. Vyjadřuje, jak respondenti dané země vnímají schopnost vládních institucí postihovat a potlačovat korupci a účinnost protikorupčních opatření. Do roku 2012 se index hodnotil intervalem od 0 do 10. Poté byl nahrazen intervalem od 0 do 100, kdy 0 představuje nejhorší možnou hodnotu, 100 naopak nejlepší. Tzn., že čím vyšší hodnoty daná země dosahuje, tím nižší je zde míra korupce (Transparency International, 2017).

Z Obrázku 3 je zřejmé, že Česká republika dosáhla nejnižší, tedy nejhorší hodnoty v roce 2004. Do roku 2007 hodnota stoupala, na rok se zastavila, a následně začala klesat. Pokles se zastavil v roce 2011 na hodnotě 44. Od té doby hodnota v čase střídavě stoupá a klesá. Roku 2014 překlenula hodnota hranici 50 a od té doby s menšími klopýtnutími stoupá, což znamená, že vnímání respondentů ohledně schopnosti vládních institucí bojovat proti korupci je poněkud pozitivnější než dříve. Roku 2018 dosahovala ČR vůbec nejlepší hodnoty, bohužel následující dva roky hodnota ukazatele poklesla. Hodnocení, jakého ČR zejména v posledních 7 letech dosáhla, není tak špatné, avšak rozhodně nepatří mezi nejlepší.

Obrázek 3 Vývoj hodnot CPI v ČR v období od roku 2004 do 2020

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Transparency International, 2021)

¹⁷ Intervalové hodnoty GCB z posledního průzkumu nejsou dostupné.

Hodnota CPI je měřena ve 180 zemích světa. Pro porovnání, jak si vede ČR vedle dalších států, slouží Tabulka 2 a 3, kde jsou uvedeny hodnoty CPI v zemích Evropské unie za posledních 17 let, tedy za období od roku 2004 do 2020. Barevné škálování odpovídá hodnotám, kterých země nabyly. Sytě žlutá znamená nejlepší výsledky, sytě červená nejhorší, oranžová pak značí průměrné.¹⁸

Tabulka 2 Hodnoty CPI v zemích EU v letech 2004 - 2011

Stát	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Belgie	75	74	73	71	73	71	71	75
Bulharsko	41	40	40	41	36	38	36	33
ČR	42	43	48	52	52	49	46	44
Dánsko	95	95	95	94	93	93	93	94
Estonsko	60	64	67	65	66	66	65	64
Finsko	97	96	96	94	90	89	92	94
Francie	71	75	74	73	69	69	68	70
Chorvatsko	35	34	34	41	44	41	41	40
Irsko	75	74	74	75	77	80	80	75
Itálie	48	50	49	52	48	43	39	39
Kypr	54	57	56	53	64	66	63	63
Litva	46	48	48	48	46	49	50	48
Lotyšsko	40	42	47	48	50	45	43	42
Lucembursko	84	85	86	84	83	82	85	85
Maďarsko	48	50	52	53	51	51	47	46
Malta	68	66	64	58	58	52	56	56
Německo	82	82	80	78	79	80	79	80
Nizozemí	87	86	87	90	89	89	88	89
Polsko	35	34	37	42	46	50	53	55
Portugalsko	63	65	66	65	61	58	60	61
Rakousko	84	87	86	81	81	79	79	78
Rumunsko	29	30	31	37	38	38	37	36
Řecko	43	43	44	46	47	38	35	34
Slovensko	40	43	47	49	50	45	43	40
Slovinsko	60	61	64	66	67	66	64	59
Španělsko	71	70	68	67	65	61	61	62
Švédsko	92	92	92	93	93	92	92	93

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Transparency International, 2021)

Jak bylo již zmíněno, do roku 2011 TI vykazovala hodnoty indexu od 0 do 10, ale pro snazší porovnání s následujícími roky jsou hodnoty převedeny do jednotného intervalu,

¹⁸ Toto škálování barev slouží pouze pro Tabulku 2 ke zvýraznění nízkých a vysokých hodnot, Transparency International používá barvy stejné, avšak s jiným odstupňováním hodnot (viz Obrázek 3).

tedy 0–100. V letech 2004–2011 nevyšších, a tedy nejlepších hodnot dosahuje Finsko, těsně za ním Dánsko a Švédsko. Ve všech těchto zemích se hodnota indexu drží nad 90. Naopak nejnižších hodnot dosahuje Rumunsko, Chorvatsko a Polsko. Např. v Itálii byl od roku 2009 zaznamenán pokles hodnot, který se v porovnání s hodnotou v roce 2007 dá označit jako podstatně velký. Oproti tomu Kypr si od roku 2008 významně polepšil. Česká republika bohužel patří k zemím s poměrně nízkou hodnotou, kdy často klesla i pod střední hodnotu 50.

Tabulka 3 Hodnoty CPI v zemích EU v letech 2012–2020

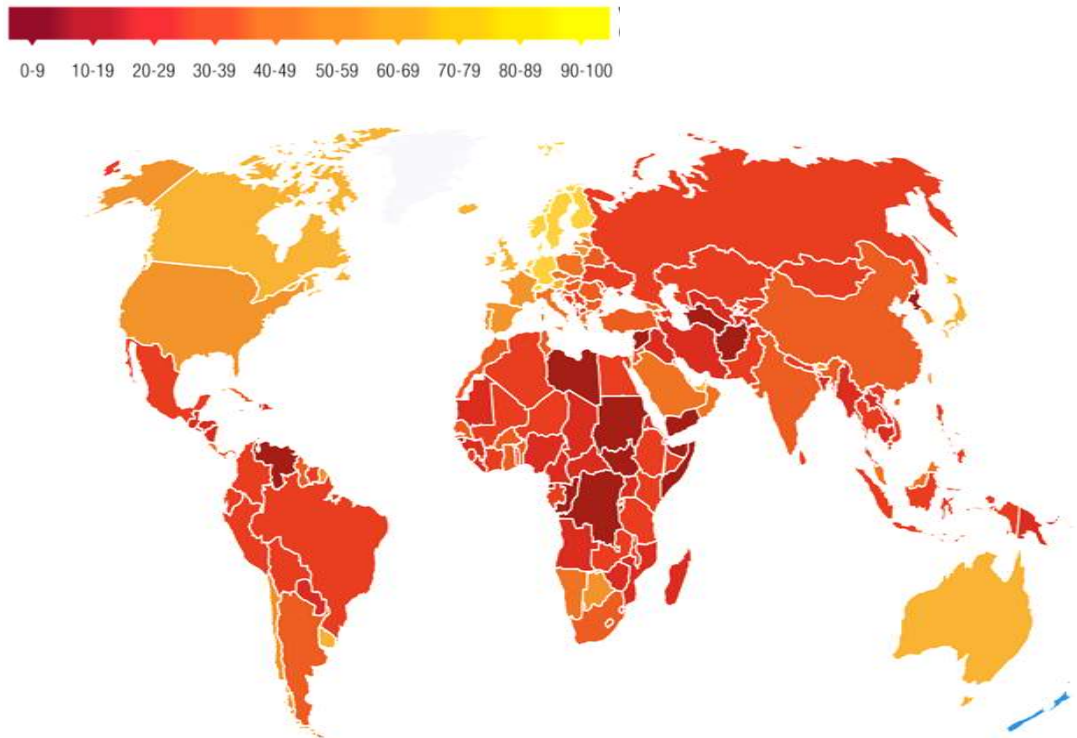
Stát	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Belgie	75	75	76	77	77	75	75	75	76
Bulharsko	43	41	43	41	41	43	42	43	44
ČR	49	48	51	56	55	57	59	56	54
Dánsko	90	91	92	91	90	88	88	87	88
Estonsko	64	68	69	70	70	71	73	74	75
Finsko	90	89	89	90	89	85	85	86	85
Francie	71	71	69	70	69	70	72	69	69
Chorvatsko	46	48	48	51	49	49	48	47	47
Irsko	69	72	74	75	73	74	73	74	72
Itálie	42	43	43	44	47	50	52	53	53
Kypr	66	63	63	61	55	57	59	58	57
Litva	54	57	58	59	59	59	59	60	60
Lotyšsko	49	53	55	56	57	58	58	56	57
Lucembursko	80	80	82	85	81	82	81	80	80
Maďarsko	55	54	54	51	48	45	46	44	44
Malta	57	56	55	60	55	56	54	54	53
Německo	79	78	79	81	81	81	80	80	80
Nizozemí	84	83	83	84	83	82	82	82	82
Polsko	58	60	61	63	62	60	60	58	56
Portugalsko	63	62	63	64	62	63	64	62	61
Rakousko	69	69	72	76	79	75	77	77	76
Rumunsko	44	43	43	46	48	48	47	44	44
Řecko	36	40	43	46	44	48	45	48	50
Slovensko	46	47	50	51	51	50	50	50	49
Slovinsko	61	57	58	60	61	61	60	60	60
Španělsko	65	59	60	58	58	57	58	62	62
Švédsko	88	89	87	89	88	84	85	85	85

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Transparency International, 2021)

Od roku 2012 do 2020 dosahují nejlepších hodnot opět země, kterými jsou Dánsko, Finsko a Švédsko, ovšem ani jedna z těchto zemí si neudržela v čase hodnotu nad 90. V porovnání s roky 2004–2011 se Finsko dostalo až na druhé místo, na prvním ho nahradilo zmiňované Dánsko, Švédsko zůstává na třetím. V nejhorších hodnotách se pohybuje Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko s hodnotami pod 50, dále Řecko, kde ale hodnota začíná pozvolně růst. Itálie, která zaznamenala od roku 2009 pokles hodnot, se v roce 2017 dostala na hodnotu 50, která v dalších letech ještě mírně stoupla. Česká republika se od roku 2014 už nepohybuje v hodnotách nižších, než je střední.

Lze říci, že v období 2004–2020 v EU nejlepších výsledků dosahují Skandinávské země. Nejhorší výsledky pak zaznamenává Rumunsko, Chorvatsko, Bulharsko. Nejvíce zemí se však drží kolem střední hodnoty a v intervalu od 50–70.

Na Obrázku 4 jsou vyobrazeny hodnoty CPI roku 2020 ve světě. Opět platí, že žlutá barva značí nejlepší hodnoty, červená nejhorší a oranžová střední. Ačkoli to v Tabulce 2 a 3 působí, že EU na tom s vnímáním schopnosti vládních institucí bojovat proti korupci není moc dobře, stále patří mezi lépe hodnocené oblasti v porovnání s celým světem. Vůbec nejhorších hodnocení dosahuje Afrika, nejen co se týká vnímání korupce, ale také její reálné míry, neboť země zde jsou chudé, a to je ideální prostředí pro korupci. Asie a Jižní Amerika je také zbarvena spíše do červená. Lépe na tom je pak Severní Amerika, Austrálie a již zmíněné země EU.

Obrázek 4 Hodnoty CPI roku 2020 ve světě

(Zdroj: Transparency International, 2021)

Česká republika je zemí, kde se nedaří zrovna nejlépe korupci kontrolovat, vyšetřovat a postíhovat. Vnímání obyvatel ohledně schopnosti vládních institucí bojovat proti korupci je sice v posledních letech pozitivnější, než tomu bylo dříve, avšak ve srovnání se Skandinávskými zeměmi se nedá říci, že by byli obyvatelé se schopnostmi vlády spokojeni. Korupce není v ČR efektivně kontrolována, tudíž nemůže být ani efektivně vyšetřována a postihována. Je možné, že neefektivnosti vyšetřování napomáhají i samotní občané, jelikož mnoho z nich není ochotno korupční jednání nahlásit a následně trávit čas svědčením u soudu, přestože většina z nich považuje korupci za opravdu velký problém. Jedním možným vysvětlením může být, že občané ve svou vládu nevěří. Vnímají opatření vlády v boji proti korupci jako nedostatečné, domnívají se, třeba i z předchozích zkušeností, že i po jejich aktivní účasti na vyšetřování korupčního jednání, se nic nezmění.

3 Analýza závislosti HDP na obyvatele a CPI

Závislost proměnných HDP na obyvatele (dále jen HDP/obyv.) a hodnoty CPI v zemích EU lze sledovat pomocí korelační analýzy. Korelace znamená lineární závislost mezi dvěma veličinami. Míru těsnosti závislosti dvou proměnných (míru korelace) pak vyjadřuje tzv. korelační koeficient, který je symetrický (Gurinová, 2017).

3.1 Postup při určování míry těsnosti lineární závislosti

Ze všeho nejdříve je potřeba zjistit korelační koeficient r dosazením do následujícího vzorce. Za x a y se dosadí proměnné, jejichž závislost je zjišťována. s_{xy} představuje kovarianci proměnných neboli symetrickou míru.

$$r_{yx} = r_{xy} = \sqrt{r_{yx}^2} = \frac{s_{xy}}{s_x * s_y} = \frac{\overline{xy} - \bar{x} * \bar{y}}{\sqrt{(\overline{x^2} - \bar{x}^2) * (\overline{y^2} - \bar{y}^2)}} \quad (3.1)$$

Koeficient korelace může nabývat hodnot v intervalu $\langle -1; 1 \rangle$ a interpretuje se následovně:

$r_{xy} > 0 \implies$ přímá závislost

$r_{xy} < 0 \implies$ nepřímá závislost

Znaménko (+/-) tedy udává směr závislosti.

$r_{xy} = 0 \implies$ lineární nezávislost

$|r_{xy}| = 1 \implies$ funkční (perfektní) závislost

$|r_{xy}| \rightarrow 0 \implies$ slabá lineární závislost

$|r_{xy}| \rightarrow 1 \implies$ silná lineární závislost

$|r_{xy}|$ tedy udává sílu závislosti.

Pokud korelační koeficient vyjde 0, je jisté, že mezi proměnnými neexistuje lineární závislost, neznamená to však, že mezi nimi neexistuje závislost žádná. Pokud korelační koeficient vyjde v intervalu $\langle -1; 0 \rangle$ nebo $\langle 0; 1 \rangle$, je nutné určit, zda je korelace statisticky významná neboli zda je korelační koeficient dost velký na to, aby se dalo usoudit, že mezi

zkoumanými proměnnými skutečně existuje lineární vztah. To lze určit testem hypotézy o nulové hodnotě korelačního koeficientu, kdy se postupuje následovně:

- 1) Určí se hypotéza, která má být prokázána
 $H_0: \rho_{yx} = 0$ (lineární nezávislost x a y)
 $H_1: \text{non } H_0$ (lineární závislost x a y)
- 2) Vypočítá se testové kritérium t dosazením do vzorce, kde r_{yx} je korelační koeficient a n počet hodnot. Testové kritérium je hodnota, která bere v potaz vypočítaný korelační koeficient a množství dat, která jsou k dispozici. Čím vyšší je korelační koeficient a množství dat, tím bude hodnota testového kritéria vyšší.

$$t = \frac{r_{yx} * \sqrt{n - 2}}{\sqrt{1 - r_{yx}^2}} \quad (3.2)$$

- 3) Vypočítá se, zda testové kritérium t leží v hodnotě kritického oboru W dosazením do vzorce níže.

$$W \equiv \left\{ t; t \leq t_{\frac{\alpha}{2}}(n - 2) \text{ a } t \geq t_{1 - \frac{\alpha}{2}}(n - 2) \right\} \quad (3.3)$$

- 4) Vyhodnotí se závěr testu. Pokud leží hodnota testového kritéria v kritickém oboru, H_0 se zamítá a H_1 přijímá, hypotézu o lineární závislosti proměnných x a y byla prokázána. Pokud hodnota testového kritéria neleží v kritickém oboru, H_0 se přijímá a H_1 zamítá, hypotéza o lineární závislosti proměnných x a y nebyla prokázána (Gurinová, 2017).

3.2 Míra závislosti HDP na obyvatele a CPI v zemích EU

Pro sledování vztahu závislosti hrubého domácího produktu a CPI v několika zemích, je nutné počítat s proměnnou HDP/obyv., nikoli celkové HDP, neboť to mimo jiné závisí na počtu obyvatel země. Čím vyšší bude počet obyvatel dané země, tím vyšší celkové HDP pravděpodobně bude. HDP přepočtené na 1 obyvatele je tak údajem, který lze porovnávat mezinárodně. Aby nebyl tento ukazatel ovlivněn inflací nebo kurzem USD, je pro účely této práce sledován ve stálých cenách, nikoli běžných. V Tabulce 4 a 5 jsou zaznamenány údaje o výši HDP/obyv. v USD ve stálých cenách v zemích EU v letech 2004–2019.

Tabulka 4 HDP/obyv. v USD ve stálých cenách v zemích EU v letech 2004–2011

Stát	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Belgie	41 904	42 642	43 443	44 710	44 557	43 307	44 142	44 310
Bulharsko	5 194	5 608	6 035	6 478	6 920	6 730	6 812	7 018
ČR	17 015	18 113	19 286	20 242	20 614	19 542	19 960	20 269
Dánsko	57 609	58 793	60 893	61 175	60 505	57 229	58 041	58 576
Estonsko	13 411	14 768	16 299	17 614	16 762	14 371	14 791	15 940
Finsko	44 283	45 358	47 004	49 285	49 441	45 232	46 460	47 423
Francie	39 795	40 153	40 850	41 583	41 456	40 059	40 638	41 329
Chorvatsko	12 981	13 523	14 195	14 918	15 202	14 103	13 949	13 970
Irsko	50 546	52 276	53 466	54 708	51 202	48 111	48 715	48 670
Itálie	37 227	37 348	37 902	38 272	37 654	35 503	36 001	36 193
Kypr	29 567	30 558	31 469	32 377	32 726	31 217	31 024	30 364
Litva	9 629	10 544	11 508	12 938	13 414	11 551	11 991	13 005
Lotyšsko	9 760	10 924	12 346	13 696	13 380	11 663	11 384	12 343
Lucembursko	99 778	101 381	104 943	111 968	108 577	101 940	104 965	105 265
Maďarsko	12 592	13 153	13 704	13 759	13 929	13 016	13 192	13 485
Malta	18 719	19 229	19 640	20 506	21 153	20 756	21 799	21 808
Německo	38 533	38 837	40 364	41 622	42 101	39 805	41 532	43 970
Nizozemí	47 575	48 438	50 034	51 809	52 728	50 534	50 950	51 500
Polsko	9 613	9 954	10 571	11 324	11 798	12 124	12 613	13 206
Portugalsko	21 858	21 988	22 305	22 820	22 859	22 125	22 499	22 150
Rakousko	43 957	44 638	45 952	47 510	48 053	46 123	46 858	48 065
Rumunsko	6 442	6 785	7 373	8 024	8 918	8 497	8 214	8 412
Řecko	27 614	27 699	29 176	30 055	29 875	28 515	26 918	24 496
Slovensko	12 408	13 228	14 351	15 901	16 773	15 837	16 751	17 206
Slovinsko	21 177	21 943	23 130	24 607	25 430	23 299	23 510	23 663
Španělsko	30 446	31 029	31 761	32 302	32 073	30 594	30 503	30 147
Švédsko	49 067	50 268	52 317	53 716	53 059	50 326	52 869	54 148

(Zdroj: vlastní zpracování podle World Bank, 2021)

Tabulka 5 HDP/obyv. v USD ve stálých cenách v zemích EU v letech 2012–2019

Stát	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Belgie	44 361	44 355	44 856	45 507	45 851	46 409	47 036	47 618
Bulharsko	7 084	7 147	7 323	7 664	8 013	8 354	8 675	9 059
ČR	20 082	20 066	20 499	21 561	22 065	23 144	23 801	24 266
Dánsko	58 488	58 788	59 438	60 402	61 878	63 216	64 272	65 820
Estonsko	16 497	16 779	17 326	17 634	18 190	19 168	19 933	20 856
Finsko	46 539	45 907	45 551	45 648	46 796	48 213	48 880	49 397
Francie	41 258	41 283	41 481	41 794	42 140	43 015	43 720	44 317
Chorvatsko	13 677	13 654	13 663	14 111	14 707	15 397	15 971	16 510
Irsko	48 573	48 971	52 775	65 433	67 078	71 756	76 663	79 703
Itálie	35 019	33 979	33 667	33 961	34 459	35 086	35 485	35 680
Kypr	28 874	27 044	26 834	27 898	29 644	30 650	31 507	32 093
Litva	13 687	14 318	14 952	15 399	15 989	16 908	17 742	18 610
Lotyšsko	13 028	13 472	13 746	14 414	14 892	15 513	16 263	16 722
Lucembursko	102 405	103 722	105 659	107 638	110 162	109 453	110 702	111 062
Maďarsko	13 368	13 654	14 270	14 850	15 213	15 912	16 793	17 572
Malta	22 503	23 404	24 692	26 427	26 834	28 202	28 644	28 976
Německo	44 071	44 143	44 931	45 208	45 845	46 862	47 314	47 447
Nizozemí	50 781	50 565	51 101	51 872	52 727	53 942	54 894	55 489
Polsko	13 381	13 540	14 008	14 611	15 076	15 803	16 649	17 407
Portugalsko	21 337	21 257	21 541	22 018	22 534	23 381	24 085	24 659
Rakousko	48 172	47 901	47 843	47 789	48 216	49 031	50 052	50 553
Rumunsko	8 622	8 980	9 339	9 660	10 173	10 982	11 541	12 092
Řecko	22 831	22 251	22 566	22 615	22 666	23 053	23 547	24 024
Slovensko	17 502	17 600	18 047	18 898	19 276	19 832	20 551	20 999
Slovinsko	22 990	22 722	23 328	23 826	24 569	25 730	26 760	27 427
Španělsko	29 236	28 911	29 399	30 550	31 449	32 309	32 949	33 393
Švédsko	53 433	53 611	54 493	56 340	56 789	57 467	57 911	58 013

(Zdroj: vlastní zpracování podle World Bank, 2021)

S opravdu velkým náskokem dosahuje nejvyššího HDP/obyv. Lucembursko, svého maxima dosáhlo v roce 2007 s hodnotou 111 968 USD. Za ním následuje Dánsko a v posledních letech i Irsko. ČR patří k zemím s nižším HDP/obyv., její hodnoty ale rozhodně nepatří mezi ty úplně nejnižší v EU. Nejnižších hodnot dosahuje Bulharsko s maximem 9 059 USD v roce 2019 a Rumunsko. Je zjevné, že ve všech zemích EU HDP/obyv. v čase spíše roste, ať už s menšími klopýtnutími v podobě menšího propadu, nebo bez nich. Avšak v roce 2009 zaznamenaly všechny země EU, až na jedinou výjimku, pokles HDP/obyv. Příčinou nebylo nic jiného než globální ekonomická krize v roce 2008, jejímž následkům země čelily ještě několik dalších let. Tou jedinou zemí, která odolala krizi, a její hospodářský růst se nejen nezastavil, ale i dále směřoval vzhůru, je Polsko. Důvodů, proč tomu tak bylo, je hned několik. Polsko v té době čerpalo prostředky z řady evropských fondů, v roce 2012 spolupředalo mistrovství Evropy ve fotbale, což zajistilo vysokou úroveň veřejných investic. Faktor, který Polsku pak také velmi pomohl, je relativně uzavřená ekonomika. Zatímco se ostatní členské státy potýkaly s recesí, tažnou silou polského růstu ekonomiky byla domácí poptávka (Katarzyna Rzentarzewska, 2013).

I bez výpočtů si lze všimnout, že v zemích s nejnižším HDP/obyv., kterými jsou zmiňované Bulharsko a Rumunsko, se hodnota indexu CPI drží opravdu nízko. A naopak v zemích dosahujících nejvyššího HDP/obyv., např. v Lucembursku, Dánsku nebo Irsku, je hodnota indexu CPI vysoká. Z pouhého pohledu na Tabulky 2, 3, 4 a 5 se dá tedy předpokládat, že mezi HDP/obyv. a hodnotou CPI je přímá závislost. Zda je tento předpoklad správný, zjistí zmíněná korelační analýza.

Ačkoli lze míru korelace vypočítat ručně dle postupu uvedeného výše, nejsnazším způsobem je použití statistického programu, v tomto případě Statgraphicsu. V Tabulce 6 je uveden korelační koeficient proměnných HDP/obyv. ve stálých cenách a CPI v zemích EU pro roky 2004–2019, tzn., jaká byla v těchto zemích v jednotlivých letech míra závislosti mezi těmito proměnnými. Korelační koeficienty se vypočítaly ze sloupců dat z Tabulky 2 a 3 a Tabulky 4 a 5. Sloupec T Statistics Tabulky 6 představuje hodnoty testového kritéria. Při ručním výpočtu se následně dosazením do vzorce zjišťuje, zda hodnota testového kritéria leží v hodnotě kritického oboru, tedy rozhoduje se o platnosti či neplatnosti nulové hypotézy. Ovšem při výpočtu ve Statgraphicsu není tento krok nutný, jelikož program automaticky vypočítá tzv. P-Value, neboli P-hodnotu. P-Value vyjadřuje nejmenší hladinu významnosti testu, při níž ještě lze zamítnout nulovou hypotézu. Čím nižší P-Value testu je, tím menší indikuje test pravděpodobnost, že platí nulová hypotéza. Rozhodování o

platnosti či neplatnosti nulové hypotézy probíhá tak, že se výsledná P-Value testu srovná s hladinou významnosti α , která bývá standardně nastavena na hranici 5% či 1%, je ale možné si hranici nastavit individuálně. Nulová hypotéza se zamítá v okamžiku, kdy P-Value testu klesne pod tuto hladinu.

Tabulka 6 Korelační koeficient, testové kritérium a hladina významnosti proměnných reálného HDP/obyv. a CPI v zemích EU v letech 2004–2019

Rok	Korelační koeficient	T Statistics	P-Value
2004	0,77909	6,21372	0,0000
2005	0,780362	6,23962	0,0000
2006	0,777242	6,17642	0,0000
2007	0,777848	6,1886	0,0000
2008	0,789263	6,42665	0,0000
2009	0,763132	5,90437	0,0000
2010	0,770273	6,03933	0,0000
2011	0,781905	6,27132	0,0000
2012	0,744049	5,56818	0,0000
2013	0,747995	5,63501	0,0000
2014	0,759838	5,84389	0,0000
2015	0,768725	6,00961	0,0000
2016	0,745242	5,58825	0,0000
2017	0,778394	6,19962	0,0000
2018	0,758879	5,82649	0,0000
2019	0,763616	5,91335	0,0000

(Zdroj: vlastní zpracování)

Každý 1 rok v Tabulce 6 znamená 1 jednotlivý test, pro který existuje jediný korelační koeficient, testové kritérium a P-hodnota. Je zřejmé, že nulová hypotéza neplatí v žádném z testů ani v případě stanovení hranice hladiny významnosti na 5%, ani na 1%. Hladina významnosti je dokonce tak nízká, že se může zdát, že je nulová, ve skutečnosti ale za množstvím nul za desetinou čárkou stojí nějaká čísla, jen je program neukáže. V těchto testech byla tudíž nulová hypotéza zamítnuta, takže mezi sledovanými proměnnými rozhodně existuje lineární závislost.

Pro všechny korelační koeficienty v Tabulce 7 platí, že $r_{xy} > 0$, tzn., že v každém jednom roku je mezi HDP/obyv. a CPI přímá závislost. Čím vyšší je jedna proměnná, tím vyšší je i

ta druhá a naopak. Směr závislosti je tedy už jasný, co se týče síly závislosti, všechny $|r_{xy}|$ se blíží k 1, což znamená, že se jedná o závislost silnou.

Jestliže je tedy v Bulharsku a Rumunsku nízké HDP/obyv. a zároveň nízká hodnota CPI, a v Lucembursku, Dánsku a Irsku zase vysoké HDP/obyv. a současně vysoká hodnota CPI, není to žádná náhoda. Pomocí korelační analýzy bylo zjištěno, že na méně než 1% hladině významnosti existuje mezi HDP/obyv. v USD ve stálých cenách a CPI v zemích EU za období od roku 2004 do 2019 silná přímá lineární závislost. Pro všechny země EU ve zmíněném období tedy platí, že čím vyšší je HDP/obyv., tím vyšší je hodnota CPI a naopak.

4 Korupce u Policie České republiky

Policie České republiky (dále jen P ČR) je jednotným ozbrojeným bezpečnostním sborem, který byl zřízen zákonem České národní rady č.283/1990 Sb., o Policii České republiky a je podřízen Ministerstvu vnitra. P ČR slouží veřejnosti a jejím hlavním úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a přecházet trestné činnosti. Rovněž plní úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu ČR. Hierarchie P ČR je tvořena policejním prezidiem, útvary s celostátní působností, krajskými ředitelstvími policie a útvary zřízenými v rámci krajských ředitelství (Policie ČR, 2021).

P ČR tedy chrání osoby, majetek, veřejný pořádek a předchází trestné činnosti. Jsou však zaznamenány případy, kdy sám příslušník či zaměstnanec P ČR je pachatelem trestného činu. Těchto skutečností si je stát vědom, a proto je P ČR a další ozbrojené bezpečnostní sbory (Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR) kontrolována a prověřována samostatným ozbrojeným bezpečnostním sborem ČR, Generální inspekcí bezpečnostních sborů (GIBS, 2021).

4.1 Generální inspekce bezpečnostních sborů

Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS) je samostatným ozbrojeným bezpečnostním sborem ČR, jehož vznik je zakotven v zákoně č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o GIBS“). Dle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním ve znění pozdějších předpisů je policejním orgánem. V čele GIBS stojí ředitel inspekce, kterého na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušném ve věcer bezpečnosti jmenuje a odvolává předseda vlády, které mu je ředitel inspekce z výkonu své funkce odpovědný. Při plnění svých úkolů spolupracuje inspekce s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, s právníckými a fyzickými osobami.

Mezi primární úkoly, které jsou stanoveny ustanovením § 2 zákona o GIBS, se řadí vyhledávání a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je osoba vymezená v § 2 odst. 1, což je příslušník nebo zaměstnanec P ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR a GIBS, a vést proti těmto příslušníkům a

zaměstnancům vyšetřování.¹⁹ Dalším úkolem je provádění zkoušek spolehlivosti vůči výše uvedeným osobám, sledování a vyhodnocování informací o protiprávní činnosti příslušníků jednotlivých bezpečnostních sborů, navrhování opatření pro předcházení protiprávní činnosti a vydávání metodických doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů (GIBS, 2016 a 2019).

4.2 Vývoj korupce u P ČR a porovnání s dalšími ozbrojenými bezpečnostními sbory

K trestným činům v bezpečnostních sborech ČR, kterými se GIBS zabývá, se řadí také korupční jednání. Toho se dopouštějí jak příslušníci, tak zaměstnanci sledovaných sborů. Jak se v letech 2012–2020 vyvíjel počet korupčních případů u P ČR, shrnuje Tabulka 7.

Tabulka 7 Počet korupčních případů u příslušníků a zaměstnanců P ČR v letech 2012–2020, které GIBS zdokumentovala a bylo zahájeno trestní stíhání

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Příslušníci P ČR	12	12	19	7	1	5	5	3	5
Zaměstnanci P ČR	0	1	0	0	0	0	1	0	0

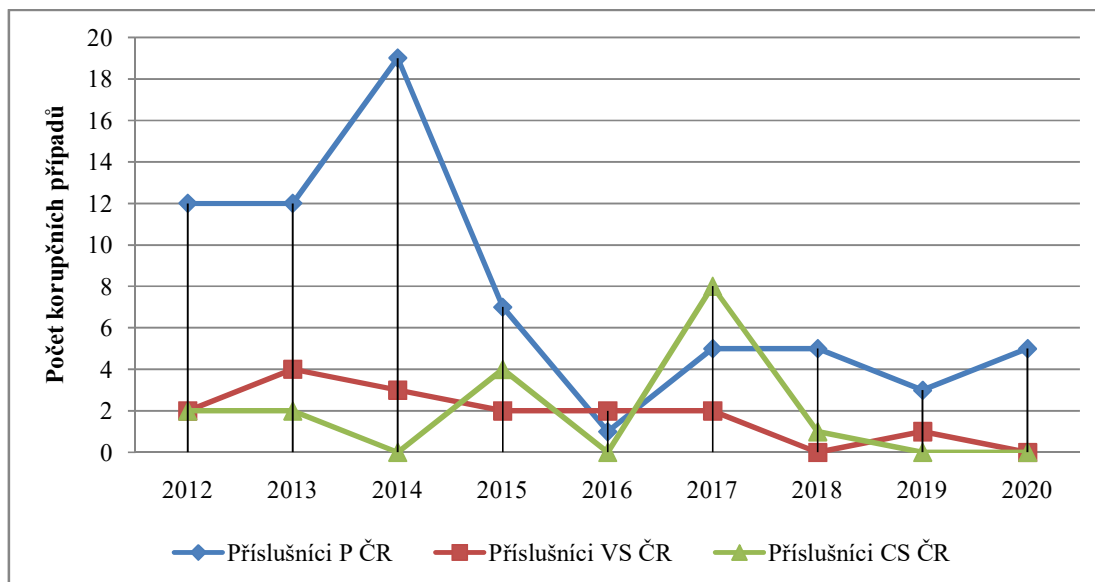
(Zdroj: GIBS, 2012–2019; osobní komunikace s GIBS)

Z tabulky je zřejmé, že korupčního jednání se ve větší míře dopouštějí příslušníci P ČR. V roce 2012 a 2013 bylo zdokumentováno 12 korupčních případů. V roce 2014 počet stoupl na 19, následující rok však výrazně klesl o celých 12 případů. Za posledních 6 let se počet případů drží pod hranicí 10. Od roku 2016 byl nejvyšší počet korupčních případů dokonce jen 5, což naznačuje, že případy korupčního jednání u příslušníků P ČR v průběhu let mají spíše klesající tendenci, v posledních 4 letech pak spíše konstantní. U zaměstnanců P ČR byly za posledních 9 let zaznamenány celkem jen 2 korupční případy.

V rámci všech ozbrojených bezpečnostních sborů v ČR²⁰ se korupčního jednání dopouštějí nejvíce příslušníci P ČR. Tuto skutečnost dokazuje Obrázek 5, který zobrazuje porovnání počtu korupčních případů u příslušníků P ČR, Vězeňské služby ČR (na obrázku VS ČR) a Celní správy ČR (na obrázku CS ČR) v letech 2012–2020.

¹⁹ Kromě příslušníků a zaměstnanců GIBS, kde vyšetřování provádí státní zástupce.

²⁰ Ozbrojenými BS v ČR jsou Policie ČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR.

Obrázek 5 Počet korupčních případů u příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů ČR v letech 2012–2020, které GIBS zdokumentovala a bylo zahájeno trestní stíhání

(Zdroj: vlastní zpracování podle GIBS;2012–2019, emailová konverzace s Veronikou Nekolovou z kanceláře generálního ředitele GIBS)

Kromě roku 2017, kdy bylo zdokumentováno nejvíce případů korupčního jednání u příslušníků Celní správy ČR, se ke korupčnímu jednání uchylují v největší míře příslušníci P ČR. Celkový počet korupčních případů za roky 2012–2020 je u příslušníků P ČR 69, u příslušníků Vězeňské služby ČR 16 a u příslušníků Celní správy ČR 17.

4.3 Rozbor korupčních případů u P ČR v letech 2018–2020

V následujících tabulkách jsou rozebrány korupční případy u P ČR v posledních třech letech, tj. od roku 2018 do 2020. Uvádějí, zda se jednalo o úmyslný trestný čin, jestli byl trestný čin spáchán ve službě, případně jestli čin se službou souvisel. Dále pohlaví, věk a hodnost pachatele, zdali se jednalo o vedoucího pracovníka, místo spáchání činu a místo, kde byla vykonávána služba. V roce 2018 bylo u P ČR zaznamenáno celkem 6 případů korupce. Pět z nich se dopustili příslušníci P ČR, jednoho zaměstnanec P ČR. Detailní informace o jednotlivých případech jsou zaneseny v Tabulce 8.

Tabulka 8 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2018

ID	Úmysl	Ve službě	Souvislost se službou	Pohlaví	Věk	Délka služby	Hodnost	Vedoucí	Místo spáchání	Místo služby
1	ano	ano	ano	muž	38	13	vrchní asistent	ne	PHA	PHA
2	ano	ano	ano	muž	25	4	vrchní asistent	ne	PHA	PHA
3	ano	ano	ano	muž	44	19	vrchní asistent	ne	PHA	PHA
4	ano	ano	ne	muž	28	7	inspektor	ne	STC	STC
5	ano	ano	ano	muž	38	19	inspektor	ne	STC	STC
6	ano	ne	ano	muž	33	8	zaměst.	ne	ULK	ULK

(Zdroj: vlastní zpracování na základně emailové konverzace s Veronikou Nekolovou z kanceláře generálního ředitele GIBS)

Použité zkratky v Tabulce 8:

PHA Praha

STC Středočeský kraj

ULK Ústecký kraj

Všechny případy korupčního jednání byly spáchány úmyslně pachatelem mužského pohlaví. U příslušníků P ČR se jednalo o pachatele hodnosti vrchní asistent nebo inspektor. Žádný z pachatelů nebyl vedoucím pracovníkem. Všech pět příslušníků P ČR spáchalo trestný čin ve službě, zaměstnanec P ČR čin spáchal mimo službu. Souvislost se službou neměl jen jeden korupční případ. Věk i délka služby pachatelů je různá. Místo výkonu služby a místo spáchání trestného činu je pachatelů totožné, nejčastěji se jednalo o hlavní město Prahu, ve dvou případech o Středočeský kraj a jeden případ byl zaznamenán v kraji Ústeckém.

V roce 2019 byly u P ČR zaznamenány celkem 3 případy korupce. Všech třech se dopustili příslušníci P ČR. Jednotlivé případy jsou detailně rozebrány v Tabulce 9.

Tabulka 9 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2019

ID	Úmysl	Ve službě	Souvislost se službou	Pohlaví	Věk	Délka služby	Hodnost	Vedoucí	Místo spáchání	Místo služby
1	ano	ano	ano	muž	50	26	inspektor	ne	MSK	MSK
2	ano	ano	ano	muž	41	20	inspektor	ne	OLK	OLK
3	ano	ano	ano	muž	39	19	vrchní asistent	ne	OLK	OLK

(Zdroj: vlastní zpracování na základě osobní komunikace s GIBS)

Použité zkratky v Tabulce 9:

MSK Moravskoslezský kraj

OLK Olomoucký kraj

Stejně jako v roce 2018 byly všechny případy korupčního jednání spáchány úmyslně pachatelem mužského pohlaví. Ve dvou případech se jednalo o pachatele hodnosti inspektor, jeden případ se týkal pachatele hodnosti vrchní asistent. Žádný z pachatelů nebyl vedoucím pracovníkem. Všechny tři trestné činy byly spáchány ve službě a souvisely se službou. Jednalo se o dva pachatele mladého věku a jednoho pachatele středního věku s adekvátně dlouhým trváním služebního poměru. Místo výkonu služby a místo spáchání trestného činu je u pachatelů totožné, v jednom případě se jednalo o Moravskoslezský kraj, ve dvou případech o kraj Olomoucký.

V roce 2020 bylo u P ČR zaznamenáno celkem 5 případů korupce, všech se dopustili příslušníci P ČR. Tabulka 10 vyobrazuje detailní informace o jednotlivých případech.

Tabulka 10 Případy korupčního jednání u P ČR v roce 2020

ID	Úmysl	Ve službě	Souvislost se službou	Pohlaví	Věk	Délka služby	Hodnost	Vedoucí	Místo spáchání	Místo služby
1	ano	ano	ano	muž	34	12	inspektor	ne	JHC	JHC
2	ano	ano	ano	muž	32	11	inspektor	ne	JHC	JHC
3	ano	ano	ano	muž	27	5	vrchní asistent	ne	PHA	PHA
4	ano	ano	ano	muž	42	21	inspektor	ne	OLK	OLK
5	ano	ano	ano	muž	40	20	vrchní asistent	ne	OLK	OLK

(Zdroj: vlastní zpracování na základě osobní komunikace s GIBS)

Použité zkratky v Tabulce 10:

JHC Jihočeský kraj

I v roce 2020 byly všechny případy korupčního jednání spáchány úmyslně a jednalo se o pachatele mužského pohlaví. Třech případů korupčního jednání se dopustili pachatelé hodnosti inspektor, dvou pachatelé hodnosti vrchní asistent. Žádný z pachatelů nebyl vedoucím pracovníkem. Všech pět trestných činů bylo spácháno ve službě a souviselo se službou. Pachatelé byli věku kolem věku 30–40let, délka jejich služby tomu adekvátně odpovídá. Stejně jako v předchozích letech místo výkonu služby a místo spáchání trestného činu je u pachatelů totožné, dva případy byly spáchány v Jihočeském kraji, dva v kraji Olomoucké a jeden v Praze.

Z rozboru korupčních případů u P ČR za poslední tři roky je zřejmé, že korupčního jednání se dopustili hlavně muži. Trestné činy byly spáchány úmyslně nejčastěji příslušníky P ČR hodností inspektor (praporčík) a vrchní asistent (podpraporčík), které patří mezi nižší hodnosti. Jednalo se o příslušníky a zaměstnance řízené. Korupční jednání bylo páčáno zpravidla ve službě a mělo se službou souvislost. Věk pachatelů se pohyboval nejčastěji mezi 30–45 lety. Místo výkonu služby a místo spáchání trestného činu bylo u jednotlivých pachatelů totožné, často se jednalo o hlavní město Prahu a Olomoucký kraj, další trestné činy byly spáchány v kraji Středočeském, Ústeckém, Moravskoslezském a Jihočeském.

Korupce u P ČR je tedy mnohem více rozšířena mezi příslušníky než zaměstnanci. Za posledních 9 let bylo zaznamenáno 69 korupčních případů u příslušníků P ČR a jen 2 případy u zaměstnanců. Vzhledem k tomu, že počet příslušníků P ČR se od roku 2012 pohybuje kolem 40 tis. (40 320 k 1. 1. 2021), je zaznamenaný počet korupčních případů opravdu velmi nízký (Emailová konverzace s kapitánem Davidem Schönem, tiskovým mluvčím Policejního prezidia ČR).

5 Protikorupční opatření v ČR

Protikorupční opatření v ČR spočívají především ve snaze o informovanost občanů a veřejných činitelů v oblasti korupce. To zajišťují především protikorupční programy pro veřejné činitele, manuály pro občany a veřejné debaty a semináře nevládních neziskových organizací, např. TI. Mezi protikorupční programy patří Resortní interní protikorupční program Ministerstva vnitra a Dotační program Prevence korupčního jednání. Manuály jsou pak k dispozici od Ministerstva vnitra (dále jen MV) – Společně proti korupci, a Transparency International – Občan proti korupci.

5.1 Resortní interní protikorupční program Ministerstva vnitra (RIPPMV)

RIPPMV „je nástrojem a návodem k vytváření a posilování protikorupčního klimatu a k řízení rozpoznávaných rizik korupce ve všech organizacích a organizačních celcích rezortu. Hlavním cílem je vymezit u podřízených organizací a útvarů Ministerstva vnitra oblasti s možným korupčním potenciálem, identifikovat v nich klíčová korupční rizika a po zhodnocení relevantních kontrolních a řídicích mechanismů z hlediska adekvátnosti jejich nastavení v interních dokumentech formou implementace nápravných opatření tyto mechanismy posílit.“ (Ministerstvo vnitra ČR, 2020, s. 2).

Program byl vytvořen na základě usnesení vlády ze dne 20. listopadu 2018 č. 769, kterým byla schválena poslední aktualizace Rámcového rezortního interního protikorupčního programu (RRIPP).²¹ Nahradil tak dosavadní RIPPMV z roku 2015. Program se vztahuje na Policii ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, organizační složky státu podřízené MV, státní příspěvkové organizace zřízené MV, Českou poštu, s. p. a Národní agenturu pro komunikační a informační technologie, s. p. Odpovědnost za RIPPMV nese ministr vnitra (Ministerstvo vnitra ČR, 2020).

MV ČR (2020) staví RIPPMV na pěti základních pilířích boje proti korupci, kterými jsou:

- **vytváření a posilování protikorupčního klimatu** – cílem je minimalizovat motivaci zaměstnanců ke korupčnímu jednání a zvyšovat povědomí o trestání korupce prostřednictvím zdůrazňování loajálního vztahu zaměstnance

²¹ RRIPP stanovuje minimální rámec rezortních interních protikorupčních programů (RIPP), zajišťuje jejich standardizovanou strukturální a obsahovou podobu.

k zaměstnavateli a majetku státu, podporování hrdosti na výkon svého zaměstnání ve prospěch veřejnosti, vzdělávání, pravidel etiky zaměstnanců a osobního příkladu vedoucích zaměstnanců.

- **transparentnost** – umožňuje veřejnou kontrolu hospodaření státu zaměstnanci a veřejností a odrazuje od korupčního jednání zvýšením pravděpodobnosti odhalení korupce prostřednictvím zveřejňování informací o veřejných prostředcích a systému rozhodování.
- **řízení korupčních rizik a monitoring kontrol** – úkolem je hodnocení korupčních rizik, které spočívá v identifikaci, analýze a aktualizaci rizik korupce, monitoring kontrolních mechanismů odhalujících korupci²² a prošetřování rizikových oblastí²³.
- **postupy při podezření na korupci** – cílem je poskytnout každému zaměstnanci i účastníkovi rozhodovacího procesu v oblasti veřejných financí informace o tom, jak postupovat při prošetřování podezření na korupci a jaká následná opatření přijmout.
- **vyhodnocování interního protikorupčního programu** – každý druhý rok vyhodnocuje MV účinnost RIPP MV, provádí podrobnou analýzu protikorupčních opatření a jejich vylepšení. V případě potřeby se program na následující období aktualizuje.

5.2 Dotační program Prevence korupčního jednání (DPPKJ)

Cílem dotačního programu je dlouhodobé zabezpečení nepřetržitého plnění dlouhodobých úkolů vyplývajících ze strategických a koncepčních materiálů Vlády ČR v oblasti boje proti korupci. Program slouží ke každoroční podpoře projektů nevládních neziskových organizací zaměřených na poskytování bezplatného právního poradenství v boji proti korupci a zvyšování motivace občanů, především zaměstnanců veřejné správy, k otevřenější spolupráci s Policií ČR při vyšetřování korupčního jednání. Do roku 2019 program zabezpečovalo MV, avšak od roku 2020 je program administrován Ministerstvem spravedlnosti (Ministerstvo vnitra, 2020).

Každý rok vyhlásí MV (od roku 2020 Ministerstvo spravedlnosti) dotační řízení na daný rok. Nevládní neziskové organizace si mohou podat žádost o poskytnutí dotace, kde musí mimo jiné uvést název programu, pro který dotaci žádají, a požadovanou částku. Dotace se

²² Jedná se o pravidelné testování kontrolních mechanismů z hlediska toho, jak jsou účinné pro zabránění nebo odhalení korupčního jednání.

²³ Oblasti nejvíce náchylné ke korupčnímu jednání.

přidělují podle bodového hodnocení, které provádí dotační výbor. Výsledky dotačního řízení pro rok 2019 jsou zaznamenány v Tabulce 11.

Tabulka 11 Výsledky dotačního řízení k Programu prevence korupčního jednání pro rok 2019

ID	Žadatel	Název projektu	Požadavek Kč	Přiděleno Kč
1	Oživení, o. s.	Protikorupční poradna 2019	1 035 400	998 270
2	Transparency International – Česká republika, o.p.s.	Právní a whistleblowerské centrum TI	1 198 000	1 147 694
3	Otevřená společnost, o. p. s	Poradenství v oblasti protikorupční prevence a práva na informace 2019	306 660	286 732
4	Právo ve veřejném zájmu, z. s.	Právní poradna 2019	498 148	467 304
5	Arnika – Centrum pro podporu občanů	Transparentní dohody s investory šetří obecní rozpočty	507 032	0
6	Frank Bolt Society, z. s.	Moderní protikorupční poradenství: od informovanosti k aktivní participaci	816 340	0
7	Krajské protikorupční pracoviště, o.p.s.	Ochrana veřejného zájmu na úrovni regionu	595 516	0
Celkem			4 957 096	2 900 000

(Zdroj: Vlastní zpracování podle Ministerstva vnitra, 2019)

V roce 2019 o dotaci žádalo celkem 8 organizací, jedna z nich (Klub 112, z. s.) ale nesplnila formální požadavky, tudíž byla ze seznamu žádostí vyloučena. Celková výše požadavků všech žadatelů o dotaci pro rok 2019 byla 4 957 096 Kč, výše alokace finančních prostředků dotačního programu byla ve výši 2 900 000 Kč. Dotace byla udělena pouze prvním 4 nejlépe hodnoceným projektům s celorepublikovou působností. Největší dotaci získala nejznámější nevládní nezisková organizace v ČR TI. Alokované finanční prostředky pro rok 2021 mají činit 4 mil. Kč (Ministerstvo vnitra, 2019; Anon., 2017).

5.3 Protikorupční manuály pro občany

V roce 2011 vydalo MV ČR protikorupční manuál pro občany s názvem Společně proti korupci. Manuál poskytuje informace o tom, co vlastně korupce je, proč a jak s korupcí bojovat, jak se zachovat při žádosti druhé strany o úplatek, kam a jak korupci oznamovat,

co následuje po oznámení, co dělat při pouhém podezření na korupční jednání, v jakém případě korupci nenahlašovat, jaký zákon ochrání občana při nahlášení korupce a kde je možné se s korupcí setkat. Důležitou částí manuálu jsou kontakty, kam je možné se v případě nejasností obrátit (Ministerstvo vnitra ČR, 2011).

Občan proti korupci: Příručka občanské protikorupční sebeobrany byla vydána společností TI v roce 2013. Na rozdíl od předchozího manuálu se jedná o praktickou příručku, která obsahuje konkrétní příklady korupčních situací, ve kterých se může občan vyskytnout. Za každou uvedenou situací pak stojí otázka, které by účastník dané situace čelil, a to, zda může nebo má použít nějaký konkrétní právní nebo jiný společenský nástroj. Následuje výklad, který na tuto otázku odpovídá a zároveň upřesňuje, jak při použití konkrétního nástroje postupovat a na co je třeba dát pozor. Příručka je určena pro angažované občany a občanské iniciativy, které se s korupcí nechtějí pasivně smířit (Pavlišová a kol., 2013).

Zdá se, že vláda ČR má poměrně velkou snahu korupčnímu jednání předcházet. MV vytvořilo program, který slouží jako návod pro vytváření a posilování protikorupčního klimatu a řízení rizik korupce. Ministerstvo spravedlnosti zase spravuje dotační program, kdy jsou každoročně finančně podpořeny projekty nevládních neziskových organizací, které se zaměřují na právní poradenství v oblasti korupce a zlepšení spolupráce při vyšetřování korupce. Občanům jsou k dispozici také protikorupční manuály, kdy autorem jednoho z nich je opět MV.

Závěr

Korupce se objevuje v mnoha sférách lidského života a nabývá různých podob. Může se jednat o korupci v řadách politiků či byrokratů, může být nelegální, a dokonce i legální, ačkoli legalita takové korupce se zakládá na schopnosti pachatelů najít v právním systému mezery, které umožní, aby nedošlo k přímému porušení zákona. Existuje korupce aktivní a pasivní, krátkodobá a dlouhodobá, očekávaná a nahodilá, soutěžní a systémová atd. Všechny tyto podoby korupce mají ale jedno společné, vždy se jedná o zneužití postavení, svěřených pravomocí a porušení principu nestrannosti při rozhodování za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu, ať už jde o materiální zisk či jiné výhody. Korupce se vyskytuje v nepřeberném množství forem, jedná se např. o vlastizradu, nezákonný dohled, falšování a manipulaci voleb, překrucování spravedlnosti a mnoho dalšího.

Korupční jednání je legislativně upraveno hned v několika zákonech. Jedná se především o trestní zákoník, který stanovuje skutkové podstaty korupčních trestných činů, dále občanský zákoník, zákoník práce, zákon o úřednících územních samosprávných celků a zákon o střetu zájmů. Pokud korupční jednání zůstane ve stádiu náhodné korupce či spontánně regulované korupce, lze ji ještě vymýtit, avšak pokud přejde do stádia organizované korupce a následně systémové korupce, vzniká korupční stát.

Důvodů, proč vůbec takový negativní jev, jakým je korupce, vzniká, je hned několik. Korupci mohou vyvolat okolnosti jako např. přechod tradiční společnosti k moderní, rozdíly v příjmech nebo změna morálních norem. Dále zde figurují nepřímé faktory jako monopolizující efekt, široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivce či organizace, nedostatek transparentnosti a asymetričnost. Vedle nepřímých faktorů stojí faktory přímé, např. výše úplatku, fungování administrativy, systém kontroly, kvalita státní správy atd. Pachatelé korupčního jednání si mnohdy ani neuvědomují, jaké následky může jejich jednání mít. Obzvláště, pokud se korupčního jednání dopouští významnější část veřejných činitelů. Důsledky korupce se projevují jednak ve sféře společensko-politické, kde korupce podkopává důvěryhodnost právního systému, a pak také v oblasti hospodářské, kdy korupce v konečném důsledku snižuje hospodářský růst.

Ačkoli neexistuje zaručený způsob, jak korupci změřit, lze korupční situaci v zemi nastínit alespoň pomocí indikátorů měření úrovně korupce. Mezi takové indikátory mimo jiné patří Index Governance Matters a Corruption Perception Index, jehož hodnotu pro 180 zemí

světa každoročně zveřejní TI. Z pohledu na mapu světa s hodnotami CPI se zdá, že hodnota je vyšší v bohatších zemích a nižší v těch chudších. Pro země EU byla v tomto směru provedena analýza závislosti výše HDP/obyv. v USD ve stálých cenách a hodnoty CPI. Ukázalo se, že ve sledovaném období pro tyto země opravdu platí, že čím je stát bohatší (vyjádřeno pomocí zmíněného HDP/obyv.), tím je hodnota CPI vyšší a naopak. V letech 2004–2019 existuje v zemích EU mezi těmito proměnnými silná přímá lineární závislost.

Z dalšího indikátoru TI, GCB, vyplývá, že obyvatelé ČR považují až 10% příslušníků P ČR za zkorumpované. Zaznamenaný počet korupčních případů u příslušníků P ČR v letech 2012–2020 Generální inspekci bezpečnostních sborů čítá ovšem jen 69 případů, kdy se příslušník P ČR dopustil korupčního jednání a bylo vůči němu zahájeno trestní stíhání. Vzhledem k tomu, že od roku 2012 se počet příslušníků P ČR pohybuje kolem 40 tis., počet zkorumpovaných příslušníků P ČR nečiní ani 1%. Samozřejmě je ale nutné brát v potaz, že ne všechny korupční případy jsou odhaleny a vyšetřovány.

Závěrem je na místě zmínit, že obyvatelé nevnímají schopnost vládních institucí bojovat proti korupci zrovna pozitivně, a to navzdory tomu, že vláda ČR má poměrně velkou snahu korupčnímu jednání předcházet. MV vytvořilo Resortní interní protikorupční program, který slouží jako nástroj a návod k vytváření a posilování protikorupčního klimatu, a protikorupční manuál pro občany. Ministerstvo spravedlnosti zase spravuje Dotační program Prevence korupčního jednání, kdy jsou každoročně financovány projekty nevládních neziskových organizací zaměřených na právní poradenství v oblasti korupce a zlepšení spolupráce při vyšetřování korupce. Na jednu stranu se občanům zdá, že vláda bojuje proti korupci nedostatečně, avšak na druhou stranu z výzkumů TI vyplývá, že mnoho obyvatel není samo ochotno ze své vlastní iniciativy pomáhat v boji proti korupci prostřednictvím nahlašování korupčního jednání či svědčení u soudu. To může být způsobeno mimo jiné tím, že občané nevěří ve svou vládu, mohou se domnívat, že jejich morální zásah stejně na situaci nic nezmění a korupční pachatelé nebudou dopadeni nebo dostatečně potrestáni, či se trestu (třeba díky dalšímu korupčnímu chování) vyhnou úplně. Boj proti korupci ale nikdy nemůže být efektivní, dokud se vláda a občané nesejmou a nebudou bojovat bok po boku jako rovnocenní partneři.

Seznam použité literatury

Citace

- [1]Citáty. *Citáty slavných osobností* [online]. 4. 6. 2020 [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: <https://citaty.net/citaty/264459-jorge-zepeda-patterson-korupce-se-stala-spolecenskym-prostredim-je-stara/>
- [2]Ministerstvo vnitra ČR. 2020. *Rezortní interní protikorupční program Ministerstva vnitra: Příloha č. 1 k PMV č. 33/2019 ve znění PMV č. 42/2020*. Praha. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/soubor/pokyn-ministra-vnitra-c-33-2019-ve-zneni-pokynu-ministra-vnitra-c-42-2020-priloha-c-1.aspx>
- [3]Ministerstvo vnitra ČR. 2011. *Společně proti korupci: Protikorupční manuál pro občany*. Praha. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/soubor/manual-protikorupcni-manual-pro-obcany-jednostranny-tisk.aspx>
- [4]OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. 2010. *Veřejný sektor a veřejné finance: Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3228-2.
- [5]PAVLIŠOVÁ, Radka, Radim BUREŠ, Tereza ZBĚŽKOVÁ a Jiří KRAČMAR. 2013. *Občan proti korupci: Příručka občanské protikorupční sebeobrany* [online]. Praha: Transparency International [cit. 2021-02-16]. ISBN 978-80-87123-19-5. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/TI_KOPS_Obcan_proti_korupci-Prirucka_obcanske_protikorupcni_sebeobrany_FINAL2.pdf
- [6]PETROVSKÝ, Karel. 2007. *Korupce po česku: aneb korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-86861-94-5.
- [7]Policie ČR. 2020. *Interní protikorupční program Policie ČR*. Praha. Dostupné také z: <https://www.policie.cz/soubor/protikorupcni-program-policie-cr-2020-pdf.aspx>
- [8]Transparency International. 2021. Co je to korupce?, 2021 [online]. 28. 4. 2014 [cit. 2021-5-4]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>
- [9]VYMĚTAL, Petr. Typologie korupce. In: DANČÁK, Břetislav, HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.). 2006. *Korupce. Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita. S. 13–30. ISBN 80-210-4062-9.

[10]WAWROSZ, Petr. 2016. *Korupce v redistribučním prostředí: Česká republika, Evropa, svět*. Praha: ČVUT. ISBN 978-80-88018-07-0.

[11]Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

[12]Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

Bibliografie

[13]ABZ slovník cizích slov. 2021. *Pojem diskrepance* [online]. [cit. 2021-03-11].

Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/diskrepance>

[14]BABICOVÁ, Tereza. 2011. *Metody měření korupce*. Diplomová práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta.

[15]DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. 2020. *O prostoru korupčních příležitostí: Kdy, kde a jak se vytváří v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-301-9.

[16]FRIČ, Pavol a kol. 1999. *Korupce na český způsob*. Praha: G PLUS G. ISBN 80-86103-26-9.

[17]Generální inspekce bezpečnostních sborů. 2016. *O nás* [online]. [cit. 2021-04-12].

Dostupné z: <https://www.gibs.cz/o-nas>

[18]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2014. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2013*. Praha. Dostupné také z:

https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2013.pdf

[19]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2016. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2014*. Praha. Dostupné také z:

https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2014.pdf

[20]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2016. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2015*. Praha. Dostupné také z:

https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2015.pdf

[21]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2017. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2016*. Praha. Dostupné také z:

https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2016.pdf

- [22]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2018. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2017*. Praha. Dostupné také z:
https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2017.pdf
- [23]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2019. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2018*. Praha. Dostupné také z:
https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2018.pdf
- [24]Generální inspekce bezpečnostních sborů, 2020. *Zpráva o činnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2019*. Praha. Dostupné také z:
https://www.gibs.cz/ostatni/zprava_cinnosti_2019.pdf
- [25]GURINOVÁ, Kateřina. 2017. Analýza závislostí [přednáška]. Liberec: studijní materiály k předmětu Statistika. Ekonomická fakulta TUL. [online]. [cit. 2021-04-26]. Dostupné z:
http://multiedu.tul.cz/~katerina.gurinova/multiedu/SAD/Analyza_zavislosti.pdf
- [26]HAVRDA, Marek a Ondřej VONDRÁČEK. 2013. *Korupce jako parazit: Návod, jak ji porazit*. Praha: Sport-Press. ISBN 978-80-870500-0-2.
- [27]CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. 2011. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-853-6.
- [28]Investiční web. 2021. *Jak se z Polska stal vzor dynamiky v Evropě* [online]. 6. 12. 2013 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz/ekonomika-politika/ekonomika/jak-se-z-polska-stal-vzor-dynamiky-v-evrope>
- [29]Justice.cz. 2017. *Prevence korupčního jednání: Dotační řízení Ministerstva spravedlnosti na rok 2021* [online]. [cit. 2021-04-07]. Dostupné z:
<https://justice.cz/web/msp/dotace-v-oblasti-trestni-politiky?clanek=prevence-korupcniho-jednani>
- [30]Koubková, Nikola. Dotaz na informace o korupčních případech u Policie ČR [elektronická pošta]. Message to: operacni@gibs.cz. 8. dubna 2021 12:57 [cit. 2021-04-12]. Osobní komunikace.
- [31]Koubková, Nikola. Dotaz na stav příslušníku P ČR k 1. 1. 2021 [elektronická pošta]. Message to: pp.tisk@pcr.cz. 15. dubna 2021 11:06 [cit. 2021-04-15]. Osobní komunikace.

- [32] Ministerstvo vnitra ČR. 2021. *Dotační program Prevence korupčního jednání* [online]. 23. 10. 2020 [cit. 2021-04-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dotacni-program-prevence-korupcniho-jednani.aspx>
- [33] Ministerstvo vnitra ČR. 2021. *Ozbrojený bezpečnostní sbor* [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ozbrojeny-bezpecnostni-sbor.aspx>
- [34] Ministerstvo vnitra ČR, 2019. *Seznam žádostí, u kterých byly posouzeny formální požadavky pro rok 2019*. Praha. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/soubor/vyzva-program-prevence-korupcniho-jednani-zadosti-formalni-pozadavky.aspx>
- [35] Ministerstvo vnitra ČR, 2019. *Výsledky dotačního řízení k programu Prevence korupčního jednání pro rok 2019*. Praha. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/soubor/26-6-2019-seznam-rozhodnuti-na-web-pdf.aspx>
- [36] NOVÁKOVÁ, Jana. 2019. Veřejný sektor a veřejné finance: Veřejný sektor. *Ekonomicky.eu* [online]. 8. 1. 2019, 1 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: https://www.ekonomicky.eu/verejny-sektor-verejne-finance/?fbclid=IwAR3IFSb7ZiroeG2dX0j4_Novsg84MiSFuHA6GtMNysEWuyOlfIaezEKARqE
- [37] Policie ČR, 2021. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
- [38] Policie ČR. 2021. *Policie České republiky – KŘP Karlovarského kraje* [online]. [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-uzemni-odbory-policie-ceske-republiky.aspx>
- [39] Policie ČR. 2021. *Přijímací řízení* [online]. 9. 11. 2020 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/prijimaci-rizeni-491304.aspx>
- [40] Policie ČR. 2021. *Stavy příslušníků Policie České republiky* [online]. 19. 10. 2019 [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/stavy-prislusniku-policie-ceske-republiky.aspx>
- [41] Portál na podporu rozvoje obcí ČR. 2021. *Veřejný sektor, veřejné statky a služby* [online]. 28. 11. 2011 [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.rozvojobci.cz/news/verejny-sektor-verejne-statky-a-sluzby/>

- [42]PRING, Coralie, 2016. *People and corruption: Europe and central Asia* [online]. Berlín: Transparency International [cit. 2021-04-06]. ISBN 978-3-96076-033-7. Dostupné z: https://images.transparencycdn.org/images/2016_GCB_ECA_EN.pdf
- [43]RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. 2013. *KORUPCE Ekonomie vs. mýty*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 978-80-87806-03-6.
- [44]The free dictionary. 2021. *Cronyism* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.thefreedictionary.com/cronyism>
- [45]The free dictionary. 2021. *Idioms: Padding one's account* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://idioms.thefreedictionary.com/padding+one%27s+accounts>
- [46]The free dictionary. 2021. *Skimming* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.thefreedictionary.com/skimming>
- [47]The World Bank. 2021. *GDP per capita (constant 2012 US\$)* [online]. [cit. 2021-4-24]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD?end=2019&start=2004>
- [48]The World Bank. 2021. *Worldwide Governance Indicators* [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Documents>
- [49]Transparency International. 2021. *Corruption Perceptions Index* [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>
- [50]Transparency International. 2021. *Explanation of how individual country scores of the Corruption Perceptions Index are calculated* [online]. 27. 1. 2017 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/press/explanation-of-how-individual-country-scores-of-the-corruption-perceptions#>
- [51]Transparency International. 2021. *Global Corruption Barometer* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/gcb/global/global-corruption-barometer-2017>
- [52]Transparency International. 2021. *Global Corruption Barometer Results 2017*. 2016. Berlín. Dostupné také z: <https://www.transparency.org/en/gcb/global/global-corruption-barometer-2017/press-and-downloads>

[53]Transparency International. 2021. *Kurzy občanské protikorupční sebeobraný:Co je korupce?*[online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <http://kopstransparency.sovanet.cz/co-je-to-korupce/>

[54]Transparency International. 2021. *People and corruption: citizen's voices from around the world* [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/publications/people-and-corruption-citizens-voices-from-around-the-world>

[55]VOLEJÍKOVÁ, Jolana. 2007. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting. ISBN 978-80-7259-055-1.

[56]VYMĚTAL, Petr. 2009. *Vypovídající schopnost měkkých dat – index vnímání korupce*. Bullertin CES VŠEM. S. 6–8. [online]. [cit. 2021-03-26]. ISSN 1801-1578. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_Bulletin_0809.pdf

[57]Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

[58]Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů.

[59]Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.